

Nadere beschouwing WWR box 3

NOB discussiebijdrage naar aanleiding van het Wetsvoorstel 'Wet werkelijk rendement box 3'

Sinds de behandeling dit voorjaar in de Tweede Kamer over de Wet werkelijk rendement box 3 (hierna: WWR box 3) wordt een politieke en maatschappelijke discussie gevoerd over verschillende onderdelen van het wetsvoorstel. De maatschappelijke onrust heeft er inmiddels toe geleid dat de Minister van Financiën heeft aangekondigd om het wetsvoorstel, dat aan de Eerste Kamer was gezonden, te herzien. Hoewel het wetsvoorstel slechts beperkt is gewijzigd sinds de indiening bij de Tweede Kamer en de NOB in haar reactie van 27 juni 2025 daar al uitgebreid op is ingegaan, geven de recente ontwikkelingen de NOB aanleiding om (opnieuw) haar visie te geven op de meest prangende onderwerpen.

In deze bijdrage gaat de NOB daarom met name in op de volgende onderwerpen: vermogensaanwas versus vermogenswinstbelasting, eigen gebruik 2e woningen en verliesverrekening. Daarnaast wordt ook nog een onderwerp dat is opgeworpen in een (aangenomen) motie behandeld.

In het kort

- De NOB ondersteunt invoering van de Wet werkelijk rendement box 3 (WWR box 3) per 2028, ondanks benodigde aanpassingen, omdat het een rechtvaardiger en houdbaarder stelsel biedt dan de huidige regeling met keuzevrijheid tussen forfaitair en rechtsherstel.
- Het debat focust sterk op vermogensaanwasbelasting (VAB) versus vermogenswinstbelasting (VWB). Economen pleiten voor VAB vanwege economische logica en vermijden lock-in effecten. De NOB geeft de voorkeur aan VWB op basis van rechtvaardigheid, inkomensbegrip, neutraliteit en internationale vergelijking.
- Internationale vergelijking toont aan dat, voorzover bekend, geen westers land een VAB hanteert en dat invoering van een VAB in Nederland zonder internationale afstemming risico's op dubbele belastingen en concurrentienadelen met zich meebrengt.
- De NOB vindt dat eigen gebruik van tweede woningen niet belast zou moeten worden, omdat dit geen inkomen genereert maar een consumptief gebruik betreft, in tegenstelling tot verhuur die wel inkomensgenererend is.
- Het wetsvoorstel beperkt verliesverrekening tot carry-forward. De NOB pleit voor ook een carry-back, bij voorkeur met een termijn van 3 jaar, om beter aan het inkomensbegrip te voldoen.

- De NOB waarschuwt tegen het gebruik van WOZ-waarde per 1 januari 2028 als aanvangswaarde voor woningen, vanwege afwijking ten opzichte van marktwaarde, en adviseert een tegenbewijsregeling of generieke opslag om onevenwichtigheid te voorkomen.
- De NOB stelt voor om de budgettaire impact van het wetsvoorstel opnieuw te evalueren, mede door het herberekenen van het budgettaire beslag van het rechtsherstel tot 2027, om mogelijke ruimte voor aanpassingen te vinden.

Invoering Wet werkelijk rendement box 3

- De NOB ondersteunt invoering WWR box 3 per 2028, ondanks benodigde aanpassingen, omdat het een rechtvaardiger en houdbaarder stelsel biedt dan de huidige regeling met keuzevrijheid tussen forfaitair en rechtsherstel.

Vermogensaanwas (VAB) vs. vermogenswinst (VWB)

- Economen pleiten voor VAB vanwege economische logica en vermijden lock-in effecten.
- De NOB geeft de voorkeur aan VWB op basis van rechtvaardigheid, inkomensbegrip, neutraliteit en internationale vergelijking.
- Internationale vergelijking toont aan dat geen westers land een VAB hanteert en dat invoering van een VAB in Nederland zonder internationale afstemming risico's op dubbele belastingen en concurrentienadelen met zich meebrengt.

Woning

- De NOB is van mening dat eigen gebruik van tweede woningen niet belast zou moeten worden, omdat dit geen inkomen genereert maar een consumptief gebruik betreft, in tegenstelling tot verhuur die wel inkomensgenererend is.
- De NOB waarschuwt tegen het gebruik van WOZ-waarde per 1 januari 2028 als aanvangswaarde voor woningen, vanwege afwijking ten opzichte van marktwaarde, en adviseert een tegenbewijsregeling of generieke opslag om onevenwichtigheid te voorkomen.

Verliesverrekening

- Het wetsvoorstel beperkt verliesverrekening tot carry-forward, terwijl de NOB pleit voor ook een carry-back, bij voorkeur met een termijn van 3 jaar, om beter aan het inkomensbegrip te voldoen.

Evaluatie

- De NOB stelt voor om de budgettaire impact van het wetsvoorstel opnieuw te evalueren, mede door het herberekenen van het budgettaire beslag van het rechtsherstel tot 2027, om mogelijke ruimte voor aanpassingen te vinden.

de Nederlandse
Orde van
Belastingadviseurs

Wet werkelijk rendement box 3

Nadere beschouwing wetsvoorstel

Tax Policy Group
maart 2026

Adres
de Muiderpoort
Sarphatistraat 500
1018 AV Amsterdam

Postbus
2977, 1000 CZ Amsterdam
IBAN NL73 ABNA 0450 0450 05
KvK 40531315

Contact
T (020) 514 1880
E nob@nob.net
www.nob.net

Colofon

Over de NOB

De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) is opgericht in 1954. We zijn de beroepsvereniging van universitair opgeleide belastingadviseurs in Nederland en behartigen de gemeenschappelijke belangen van onze leden. We staan voor een kwalitatief hoogwaardige beroepsuitoefening door het aanbieden van opleidingen voor onze leden, het toepassen van onze code of conduct en de handhaving daarvan via onafhankelijk tuchtrecht. We vormen de brug tussen leden en maatschappij door de inzet van de bij onze leden aanwezige (praktijk)kennis over de volle breedte van het fiscale terrein. Deze kennis zetten we in om een bijdrage te leveren aan het maatschappelijke debat over belastingen.

@2026 Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB).

Publicaties mogen alleen met toestemming van de redactie worden overgenomen en altijd met vermelding van de bron. De inhoud van deze publicatie is met zorg samengesteld.

1. Voorwoord

Sinds de behandeling dit voorjaar in de Tweede Kamer over de Wet werkelijk rendement box 3 (hierna: WWR box 3) wordt een politieke en maatschappelijke discussie gevoerd over verschillende onderdelen van het wetsvoorstel. De maatschappelijke onrust heeft er inmiddels toe geleid dat de Minister van Financiën heeft aangekondigd om het wetsvoorstel, dat aan de Eerste Kamer was gezonden, te herzien. Hoewel het wetsvoorstel slechts beperkt is gewijzigd sinds de indiening bij de Tweede Kamer en de NOB in haar reactie van 27 juni 2025 daar al uitgebreid op is ingegaan, geven de recente ontwikkelingen de NOB aanleiding om (opnieuw) haar visie te geven op de meest prangende onderwerpen.

In deze bijdrage gaat de NOB daarom met name in op de volgende onderwerpen: vermogensaanwas versus vermogenswinstbelasting, eigen gebruik 2e woningen en verliesverrekening. Daarnaast wordt ook nog een onderwerp dat is opgeworpen in een (aangenomen) motie behandeld.

Invoering per 2028 van de WWR box 3

Alvorens op deze onderwerpen in te gaan merkt de NOB op dat het wetsvoorstel WWR box 3 een betere basis biedt voor de belastingheffing over inkomsten uit vermogen dan de huidige situatie. In de huidige situatie zijn er twee stelsels (forfaitair of rechtsherstel) en kan de burger jaarlijks het meest gunstige kiezen. Dat op zichzelf is geen rechtvaardige en houdbare situatie.

Bovendien hebben beide stelsels hun beperkingen; het forfaitaire stelsel omdat het niet het 'werkelijke rendement' belast en het systeem van 'rechtsherstel' omdat het een beperkte en in zekere mate ruwe invulling geeft aan het 'werkelijke rendement'. Beide stelsels zijn derhalve gebrekkig.

Het nieuwe stelsel in de WWR box 3 geeft naar de mening van de NOB een betere invulling aan het inkomensbegrip en het belasten van het werkelijke inkomen uit vermogen. De NOB pleit er daarom voor om het nieuwe stelsel per 2028 in te laten gaan, hoewel het in onze ogen de nodige aanpassingen behoeft (zie hierna). Die aanpassingen dienen wel zo snel als mogelijk doorgevoerd te worden.

Dit betekent dat de kans bestaat dat het stelsel na 2028 nogmaals op enkele elementen aangepast zal worden, maar is in onze ogen te prefereren boven het nog langer handhaven van het huidige, keuzestelsel.

2. Vermogensaanwas- versus vermogenswinstbelasting (VAB versus VWB)

Dit is zonder twijfel het onderwerp dat het meest in het oog springt en de meeste aandacht krijgt in de politieke en maatschappelijke discussies, daarom gaan we er wat uitgebreider op in. Interessant in dit kader is dat er met name vanuit de hoek van de economen wordt gepleit voor een VAB. In een artikel in het Weekblad voor Fiscaal Recht van Gerritsen¹, maar bijvoorbeeld ook in een opinie in het FD van Van den Dool, Gerritsen en Jacobs², wordt uitgebreid betoogd en onderbouwd dat de economische logica pleit voor een VAB.

Economische argumenten voor een VAB

Gerritsen haalt in zijn artikel de nodige bronnen aan, veelal uit de Verenigde Staten, waarin wordt geconcludeerd dat uitstel van realisatie van kapitaalinkomen als een groot nadeel wordt gezien en er ook uitgebreid empirische onderzoek is over het zogenoemde “lock-in effect”; de neiging tot oppotten van winsten of inkomen en uitstellen van de belastingheffing daarover. Hij pleit wel voor ruimere mogelijkheden tot verliesverrekening.

In reactie op het argument dat er liquiditeitsproblemen kunnen ontstaan bij een VAB, betoogt hij dat in het wetsvoorstel daaraan wordt voldaan door illiquide vermogensbestanddelen te belasten volgens de VWB en liquide vermogensbestanddelen volgens de VAB. Ten slotte is hij niet zo bang voor boxarbitrage met box 2 omdat, als we hem goed begrijpen, in die box het gecombineerde tarief van de Vpb en de IB hoger is dan in box 3.

De analyse van Gerritsen lijkt ook ten grondslag te hebben gelegen aan de opinie in het FD, aangezien de argumentatie en de elementen die worden behandeld in grote lijnen gelijk zijn.

Rechtvaardigheid(sgevoel)

In onze reactie van 27 juni 2025 hebben wij uitgebreid stilgestaan bij de vraag welk stelsel dient te prevaleren. Daarbij is voor de NOB van groot belang dat het gekozen stelsel rechtvaardig is of in ieder geval tegemoetkomt aan het rechtvaardigheidsgevoel van de burger. Hoewel belastingheffing altijd in enige mate tot verstoringen kan leiden, is het van belang dat deze zoveel mogelijk worden onderkend en gemitigeerd. Ook dat is bij een keuze van een VWB of VAB van belang. Het genoemde lock-in effect bij de VWB is hier een voorbeeld van en bij de VAB kan dit de gedwongen verkoop van bezittingen zijn om de belastingschuld te voldoen. Een ander voorbeeld is het risico van internationale dubbele belastingheffing doordat Nederland een systeem kiest dat niet door andere landen wordt gebruikt.

¹ Dr. A.A.F. Gerritsen, De economische logica achter het wetsvoorstel werkelijk rendement box 3, [WFR 20206/59](#).

² Ruud van den Dool, Aart Gerritsen, Bas Jacobs, De vermogens-aanwasbelasting krijgt veel kritiek, maar is beste keuze voor box 3, [Opinie FD](#).

Het grootste voordeel van een VWB ten opzichte van een VAB is dat het rechtvaardiger is (of voelt) dat belasting pas wordt geheven als de waardestijging wordt gerealiseerd en dus cash in handen is. Dan kan de belasting worden voldaan met en uit de gerealiseerde inkomst. Anders dient een ander vermogensbestanddeel gebruikt te worden om de belasting te kunnen betalen. Bij een VAB betaal je daarom de belasting uit een ander 'potje' dan de (veronderstelde) inkomst zelf.

Een ander aspect van (on)rechtvaardigheid is dat een waardestijging ook gevolgd kan worden door een waardedaling in een later jaar. De VAB houdt daar uiteraard wel rekening mee in dat latere jaar, maar het wordt als onrechtvaardig ervaren dat belasting voldaan moet worden over het jaar waarin er een waardestijging is, terwijl het onzeker is dat die stijging ook daadwerkelijk zal worden gerealiseerd.

Inkomensbegrip – draagkrachtvermeerdering

De NOB heeft ook aandacht besteed aan de vraag of een VAB of VWB het beste invulling geeft aan het inkomensbegrip en wanneer er sprake is van draagkrachtvermeerdering. Over deze thematiek schrijft Van Vijfeijken³ het volgende:

“Draagkracht wordt in dit geval beoordeeld aan de hand van het inkomen van de belastingplichtige omdat belasting uit het inkomen moet kunnen worden voldaan (pay as you go). Onder inkomen wordt verstaan de verruiming van de bestedingsmogelijkheid van de verkrijger (toename van de bestedingsruimte). Kort gezegd: de euro's die de belastingplichtige alternatief kan aanwenden (voor boodschappen, huur, vakantie enz.).”⁴

De NOB is van mening dat met een VWB beter invulling wordt gegeven aan het inkomensbegrip dan bij een VAB. Het inkomensbegrip veronderstelt namelijk dat er (1) euro's beschikbaar zijn gekomen en (2) dat deze uit het vermogensbestanddeel zelf afkomstig zijn. De economen betogen dat er bij een vermogensaanwas ook sprake is van draagkrachtvermeerdering omdat de burger dan in staat is om meer uit te geven. In deze benadering kan in sommige gevallen voldaan zijn aan het eerste onderdeel, maar zeker niet aan het tweede. Anders gezegd: bij het belasten van inkomsten uit vermogen moet het desbetreffende vermogensbestanddeel zelf de euro's genereren. Pas dan is er sprake van inkomen.

³ Deze verwijzing ziet enkel op het inkomensbegrip. Daarmee is uiteraard niet gezegd dat Van Vijfeijken voorstander is van een VWB.

⁴ Prof. mr. I.J.F.A. van Vijfeijken, 50 Voorstellen ter verbetering van de Successiewet, Tilburg University, 2025.

Lock-in effect

Een vaak genoemd nadeel van de VWB is het zogenoemde lock-in effect: het uitstellen van realisatie om belastingheffing te vermijden. Op basis van met name Amerikaans onderzoek wordt dit effect als substantieel gezien en wordt ook een vergelijking gemaakt met box 2. De vraag is echter in hoeverre deze vergelijking opgaat voor box 3.

In box 3 heeft de belegger geen invloed op het al dan niet uitkeren van dividend of rente, waardoor het lock-in effect zich beperkt tot het uitstellen van verkoop. Deze afweging verschilt wezenlijk van box 2, waar het veelal gaat om de verkoop van een (eigen) onderneming. Bij obligaties en leningen is bovendien de vraag of waardeschommelingen door renteontwikkelingen als lock-in effect kunnen worden aangemerkt.

De NOB erkent dat bij beursgenoteerde aandelen een lock-in effect kan optreden, maar betwijfelt of dit leidt tot omvangrijk onwenselijk gedrag. Bij grotere portefeuilles zal het beleggingsbeleid doorgaans gericht zijn op stabiel rendement en periodieke herallocatie, waarbij fiscale overwegingen slechts een ondergeschikte rol spelen. Bovendien kan een VAB leiden tot tussentijdse verkoop om de belastingschuld te voldoen en werpt dit de vraag op in hoeverre dit economisch (sub)optimaal is?

Ten slotte wijzen wij nogmaals op het rechtsvergelijkend onderzoek van de NOB in 2025 naar het lock-in effect in andere landen.⁵ Eén van de conclusies van het rapport was:

“Het voorkomen van het lock-in effect is in de meeste landen geen punt van specifieke aandacht. Sterker nog, meer dan de helft (7) van de landen kent belastingvrijstellingen of -kortingen toe op basis van een houdperiode. Hiermee wordt juist gestimuleerd om de vermogensbestanddelen aan te houden.”

Neutraliteit (tussen de boxen)

Een ander element om te toetsen is naar onze mening de wens van neutraliteit tussen de boxen. In de andere boxen kennen we geen VAB-systeem. In box 1 en in de BV wordt het moment van heffing op ondernemingsvermogen bepaald door goedkoopmansgebruik, waarbij het realisatiebeginsel een belangrijke rol speelt. Dit beginsel heeft sterke verwantschap met een VWB. In box 2 kennen we voor vermogensmutaties een stelsel dat aangrijpt bij de vervreemding en niet bij de aanwas.

Vanuit een oogpunt van neutraliteit dient naar de mening van de NOB zoveel als mogelijk te worden gekozen voor een consistent stelsel; of een aanwas- of een winststelsel. Aangezien in de andere sferen is gekozen voor een winststelsel is het beter om dat ook te kiezen in box 3. Daarmee wordt ook voorkomen dat de allocatie van vermogen fiscaal wordt geoptimaliseerd tussen box 2 en box 3.

⁵ Nederlandse Orde van Belastingadviseurs, Internationaal onderzoek box 3 (<https://www.nob.net/publicaties/box-3-internationaal-onderzoek/>).

Internationale vergelijking

In het onderzoek van de NOB hebben we onderzocht welk stelsel wordt gehanteerd in andere (westerse) landen. Daaruit blijkt dat in de door ons onderzochte landen geen enkel land een VAB kent. Aangezien Nederland voor haar economie sterk afhankelijk is van het buitenland is van groot belang dat zoveel mogelijk wordt gestreefd naar een level-playing-field. Ook vanuit dit perspectief kan beter worden gekozen voor een VWB.

Verder is van belang dat de VAB tot dubbele belastingheffing leidt. Hierbij kan worden gedacht aan emigranten. Dit kunnen bijvoorbeeld Nederlanders zijn die tijdelijk in het buitenland worden tewerkgesteld of om buitenlandse werknemers die voor een aantal jaren in Nederland komen wonen. Ten tijde van het inwonerschap in Nederland worden de ongerealiseerde vermogensstijgingen ieder jaar belast en bij realisatie van deze winst op het moment van verkoop, als deze personen niet meer in Nederland woonachtig zijn, wordt deze winst nogmaals belast. De Nederlandse belastingverdragen voorzien niet in een oplossing. Emigranten (zoals werknemers) worden gedwongen hun bezittingen te verkopen voordat ze Nederland metterwoon verlaten, waardoor een omgekeerd lock-in effect optreedt. Overigens biedt deze verkoop vóór emigratie geen soelaas voor Amerikaanse staatsburgers en zogenoemde greencardholders, omdat zij ook tijdens het inwonerschap van Nederland verplicht over hun wereldinkomen in de Amerikaanse inkomstenbelasting worden betrokken.

De economen stellen dat Nederland in dit kader een voortrekkersrol kan vervullen en veronderstellen dus dat andere landen Nederland spoedig zullen volgen. Maar het is de vraag of Nederland een dergelijke risico moet nemen. De kans bestaat immers dat andere landen niet volgen en we als (investerings)land op een achterstand worden gezet. Beter is het dan om te kijken of er internationaal breed draagvlak is voor een VAB en daarbij aan te sluiten. Juist ook de implementatie van EU-richtlijnen op het gebied van directe belastingen in de afgelopen tien jaar, heeft ons geleerd dat zogenoemde “Nederlandse koppen” op de implementatie tot grote verstoringen leiden en Nederland heeft gedwongen dit terug te draaien dan wel te verzachten. De NOB is om die reden van mening dat invoering van een VAB slechts kan worden ingevoerd als dit in gezamenlijkheid gaat met een groot aantal andere landen. Op dit moment is er voorzover ons bekend geen enkel ander land dat de invoering van een VAB overweegt.

Uitvoerbaarheid

Qua uitvoerbaarheid is de VWB complexer dan de VAB, omdat veel historische gegevens moeten worden bewaard.⁶ Indien banken hun systemen zodanig inrichten dat dit kan worden gevolgd, valt deze complexiteit voor de burger weg. Het feit dat ketenpartners zoals banken en andere financiële dienstverleners nog een aantal jaar extra nodig hebben om de gegevens voor de voorgevulde aangifte bij de invoering van een VWB aan te leveren, mag geen dragende reden zijn voor de permanente invoering van een VAB.

De NOB is voorts van mening dat van burgers met grotere vermogensposities kan worden verwacht dat ze zelf een bepaalde inspanning plegen om aan hun verplichtingen te voldoen. In dit kader heeft de NOB als alternatief de suggestie gedaan om een VWB toe te staan als belastingplichtige zelf zijn administratie zo bijhoudt dat de belastbare component daaruit is te herleiden.

Bedacht dient te worden dat in aangiften vennootschapsbelasting van BV's, momenteel ook wordt gerapporteerd op basis van VWB. Tenslotte moet worden bedacht bij niet-courante bezittingen – anders dan in Nederland gelegen onroerende zaken waarvan een WOZ-waarde bekend is – dat belastingplichtigen (en de Belastingdienst) jaarlijks worden opgezaagd met waarderingsvraagstukken en discussies. Dit doet zich niet voor bij een VWB omdat daar wordt aangesloten bij de verkoopprijs die is genoten.

Conclusie

Alles afwegende is de NOB van mening dat er, zeker vanuit economisch standpunt, argumenten zijn om te kiezen voor een VAB, maar dat een VWB de voorkeur verdient omdat andere argumenten zwaarder wegen (rechtvaardigheid, inkomensbegrip, neutraliteit, minder verstoringen en internationale vergelijking).

3. Eigen gebruik 2e woningen

Een ander punt waar veel kritiek op is, betreft de heffing over het eigen gebruik van 2e woningen. In het nieuwe stelsel wordt een (fictief) inkomen berekend als de woning ter beschikking staat. Sommigen pleiten ervoor om enkel te belasten voor de dagen van het werkelijke eigen gebruik.

Gerritsen betoogt dat er in economische zin een verstoring optreedt als eigen gebruik niet wordt belast en verhuur wel. Hij stelt dat de verhuurder en eigen gebruiker economisch qua draagkracht niet verschillen. *“Beiden zijn immers in staat om precies hetzelfde consumptiepatroon te realiseren.”* En dus moeten ze, als we hem goed begrijpen, fiscaal gelijk worden behandeld.

⁶ Voor een uitgebreidere analyse verwijzen wij naar het onderzoek dat PwC heeft gedaan voor het Ministerie van Financiën, Zie <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-0fefae86-8a7a-4819-995d-52ee0af87000/pdf>.

Naar de mening van de NOB dient noch het werkelijke gebruik noch het ter beschikking staan belast te worden als inkomen. Uitgangspunt hierbij is dat een vermogensbestanddeel alleen inkomen genereert als het als zodanig wordt aangewend.⁷ Bij het ter beschikking staan of eigen gebruik van een 2e woning is daarvan geen sprake. Wij zien dit als een consumptieve aanwending van de woning. Bij verhuur wordt wel inkomensgenererend aangewend. Vanuit economisch oogpunt zou dit verstoring kunnen zijn (quod non), maar het inkomensbegrip (zie hiervoor) en de keuzevrijheid van een burger dienen naar de mening van de NOB zwaarder te wegen.

In ons eerdere commentaar hebben wij voorbeelden gegeven om dit te onderbouwen en ook Kavelaars⁸ reikt voorbeelden aan. Gedacht kan ook worden aan iemand met een volkstuintje die tomaten kweekt. Als hij of zij deze verkoopt is sprake van belast inkomen. Kiest hij of zij er echter voor om ze zelf op te eten, dan kan moeilijk worden gesproken van 'inkomen' dat is genoten. Als deze persoon er in een bepaald jaar voor kiest om geen tomaten te kweken, kan naar onze mening evenmin worden gesteld dat inkomen is genoten.

4. Beperkte verliesverrekening

In het wetsvoorstel is gekozen voor een beperkte mogelijkheid tot verliesverrekening, namelijk alleen naar opvolgende jaren (carry-forward). Het behoeft weinig toelichting dat dit een inbreuk is op het inkomensbegrip, dat veronderstelt dat enkel het uiteindelijk – door de jaren heen – gerealiseerde inkomen belast kan worden. Consequentie daarvan is dat verliezen verrekenbaar dienen te zijn met inkomen van voorafgaande jaren én van opvolgende jaren.

Conceptueel zou dat oneindig moeten zijn omdat daarmee een optimale neutraliteit wordt gerealiseerd. Uit praktische overwegingen is het verdedigbaar om de terugwenteling van verliezen (carry-back) in zekere mate te beperken, omdat anders aanslagen van oude jaren (oneindig) opengebroken kunnen worden. We zien dat ook bij andere inkomensbronnen; in box 1 een carry-back van 3 jaar, in box 2 en in de Vpb een carry-back van 1 jaar. De NOB pleit zoveel als mogelijk voor een éénduidige carry-back termijn waarbij, uit een oogpunt van neutraliteit, een termijn van 3 jaar de voorkeur heeft.

Bijzondere aandacht verdient ook de situatie van overlijden of emigratie. In die gevallen bestaat de kans dat een verrekenbaar verlies tenietgaat. Voor die gevallen pleit de NOB voor een credit-stelsel, waarbij bijvoorbeeld aangesloten kan worden bij de systematiek in box 2 van artikel 4.53 Wet IB 2001.

⁷ Zie ook prof. dr. P. Kavelaars, Eigen gebruik van een eigen (tweede) woning: geen inkomen, NLFiscaal 12 januari 2026.

⁸ P. Kavelaars, t.a.p.

5. Waarde per 1 januari 2028 van woningen

Voorts nog een opmerking over de gewijzigde motie Van Eijck cs (nr 16) met betrekking tot de WOZ-waarde van vastgoed. In deze motie wordt volgens de NOB terecht aandacht gevraagd voor het ten onrechte hanteren van de WOZ-waarde voor woningen bij de aanvang van het nieuwe stelsel in 2028. De WOZ-waarde wijkt (ook qua systematiek) af van de werkelijke waarde. In een stelsel dat het werkelijke rendement beoogt te belasten is het onevenwichtig en onrechtvaardig om te starten met een WOZ-waarde en de te belasten winst te bepalen aan de hand van de waarde in het economisch verkeer ten tijde van de verkoop.

De NOB pleit ervoor om een tegenbewijsregeling op te nemen voor de aanvangswaarde dan wel een generieke tegemoetkoming te geven van bijvoorbeeld 10% boven op de WOZ-waarde, zoals destijds in sommige gevallen ook is gehanteerd bij invoering van de Wet IB 2001 (Zie Besluit van 9 maart 2001 nr. RTB2001/947M waarin een opslag van 20% werd gehanteerd).

6. Budgettaire dekking aanpassing wetsvoorstel

Bij de behandeling van dit wetsvoorstel wordt veel aandacht besteed aan de budgettaire dekking. De NOB vraagt zich af of een deel daarvan kan worden gevonden in het rechtsherstel dat wordt geboden in de jaren tot en met 2027. In het verleden is door meerdere auteurs twijfel uitgesproken of de kosten van het rechtsherstel wel zo hoog zijn als wordt geraamd door de staatssecretaris. Nu er op dit moment al behoorlijk veel aanvragen zijn ingediend met de opgave van het werkelijke rendement, zou een herziene inschatting van de kosten van de hersteloperatie kunnen worden gemaakt om een beter beeld te krijgen van de gevolgen van het rechtsherstel en de eventuele budgettaire ruimte die daardoor ontstaat.

Bijlagen

- [NOB internationaal onderzoek box 3: Feitelijk onderzoek naar de internationale fiscale behandeling inkomsten uit vermogen](#) (7 mei 2025)
- [NOB-reactie op het wetsvoorstel 'Wet werkelijk rendement box 3': Knelpunten en vraagstukken voorstel 'Wet werkelijk rendement box 3'](#) (27 juni 2025)

de Nederlandse
Orde van
Belastingadviseurs

Internationaal onderzoek box 3

Commissie Wetsvoorstellen

april 2025

Adres
de Muiderpoort
Sarphatistraat 500
1018 AV Amsterdam

Postbus
2977, 1000 CZ Amsterdam
IBAN NL73 ABNA 0450 0450 05
KvK 40531315

Contact
T (020) 514 1880
E nob@nob.net
www.nob.net

In het kort

Uit het onderzoek blijkt dat de wijze waarop vermogen in de onderzochte landen in de belasting wordt betrokken er in zijn algemeenheid als volgt uitziet.

Als hoofdregel wordt een vermogenswinstbelasting geheven op inkomsten uit aandelen en onroerend goed, waarbij werkelijke inkomsten en vermogenswinsten worden belast. Een vermogensaanwassysteem wordt door geen enkel land toegepast.

De vermogenswinst wordt belast bij realisatie en berekend als het verschil tussen de verkoopprijs en de aankoopprijs minus transactiekosten

De aankoopprijs wordt vermeerderd met kosten ter verbetering (ook wel: renovatiekosten) die door de belastingplichtige zijn gemaakt. Transactiekosten zoals notaris-, makelaars-, en registratiekosten zijn aftrekbaar, maar onderhoudskosten niet.

Er worden geen specifieke vrijstellingen toegepast voor vermogenswinsten. Een aantal landen kent wel specifieke grondslagverminderingen als het gaat om directe inkomsten uit aandelen en onroerend goed. Er zijn speciale regels omtrent de eigen woning, maar deze zijn buiten beschouwing gelaten aangezien de eigen woning in Nederland geen onderdeel uitmaakt van box 3.

Driekwart van de onderzochte landen kent geen forfaitaire nationale heffing voor het eigen gebruik van vastgoed in de inkomstenbelasting. België, Italië en Spanje hanteren wel een forfaitaire nationale heffing om eigen gebruik van vastgoed in de inkomstenbelasting te betrekken.

Er worden weinig tot geen vrijstellingen geboden voor vermogenswinsten. Vier landen hanteren een vlaktaks voor vermogenswinsten, terwijl de anderen progressieve tarieven toepassen.

De meeste landen kennen geen maatregelen om het lock-in effect te voorkomen, sommige stimuleren juist het aanhouden van vermogensbestanddelen. In zeven landen worden belastingvrijstellingen of -kortingen toegekend op basis van een houdperiode.

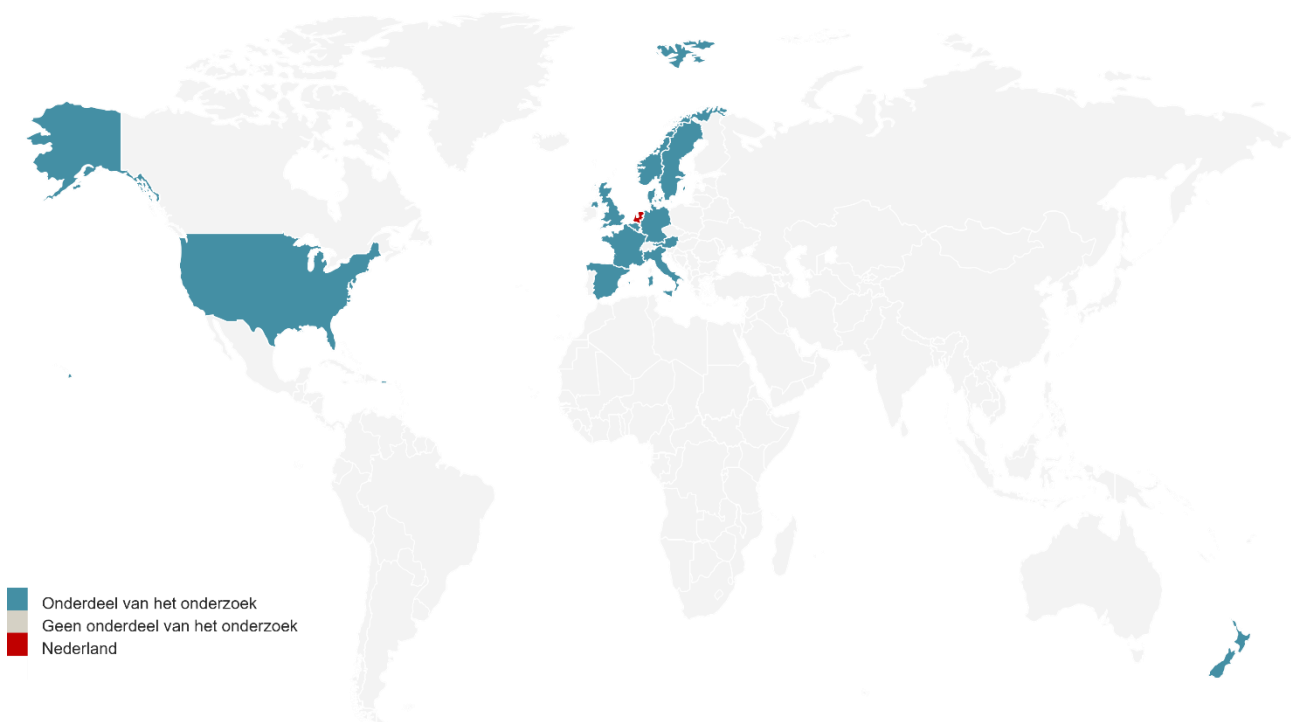
Bijna alle onderzochte landen gebruiken een vooraf ingevulde aangifte (VIA). Denemarken, Frankrijk, Italië, Nieuw-Zeeland, Noorwegen en Zweden hanteren een volledige VIA, inclusief gegevens van financiële instellingen. België, Duitsland, Oostenrijk, Spanje en het Verenigd Koninkrijk bieden beperkte VIA's aan, vaak alleen loon, pensioen en uitkeringen. De Verenigde Staten valt op door geen enkele vorm van een VIA te hanteren.

Wat is (opnieuw) onderzocht?

Voor deze update is niet het gehele onderzoek opnieuw uitgevoerd. Er is gekozen om alleen de meest relevante aspecten van een update te voorzien, die in deze fase centraal staan in de maatschappelijke discussie in Nederland met betrekking tot heffing op het werkelijke rendement.

In 2016 zijn de volgende landen in het onderzoek betrokken: Denemarken, Duitsland, Italië, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Oostenrijk, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten en Zweden. In de update van het onderzoek zijn ook de landen België², Frankrijk en Spanje betrokken.

² NB: Zeer recent is bekend gemaakt dat België het voornemen heeft om per 1 januari 2026 een vermogenwinstbelasting van 10% in te voeren op een groot aantal vermogensbestanddelen. De details hiervan hebben we niet meer kunnen verwerken in dit rapport.

Het startpunt van het onderzoek is het onderzoeksrapport uit 2016. Dit onderzoek is geactualiseerd op basis van informatie uit diverse bronnen, waaronder de PwC Worldwide Tax Summaries, de Country Guides van IBFD, het rapport OECD Taxation Working Papers No. 72 met betrekking tot Capital Gains Taxes en informatie van de lokale belastingdiensten. Deze informatie is vervolgens geverifieerd door lokale PwC-collega's in de betreffende jurisdicties.³

Deelvragen onderzoek

De deelvragen van het onderzoek zijn als volgt.

1. Hoe worden inkomsten uit aandelen en onroerend goed belast bij individuen (vermogensaanwasbelasting of vermogenswinstbelasting)?
2. Hoe wordt het voordeel bepaald bij vermogenswinstbelasting? Welke kosten komen in aftrek?
3. Zijn er vrijstellingen aan de voet, heffingskortingen, heffingvrij vermogen en/of specifieke vrijstellingen voor deze inkomsten?
4. Hanteert het land een forfaitair bepaald inkomen uit vastgoed in eigen gebruik?
5. Zijn er mechanismes geïmplementeerd om zogeheten 'lock-in'-effecten van vermogenswinsten te voorkomen?
6. Maakt het land gebruik van een vooraf ingevulde aangifte (VIA)?
7. Bestaat er een renseigneringsplicht voor financiële instellingen met betrekking tot vermogenswinsten?

Definities vermogensaanwasbelasting en vermogenswinstbelasting

Bij een **vermogensaanwasbelasting** worden – naast de reguliere voordelen uit vermogen, waaronder rente, huur en dividend – jaarlijks zowel de gerealiseerde waardemutaties als de niet-gerealiseerde waardemutaties belast.

Bij een **vermogenswinstbelasting** worden de reguliere voordelen uit vermogen en de gerealiseerde waardeverhogingen belast.

³ Lokale PwC-collega's in Duitsland, Italië, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Oostenrijk, Spanje, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten hebben de informatie voor de desbetreffende landen geverifieerd en bevestigd.

Bevindingen op hoofdlijnen per vraag

In de hoofdstukken hierna vindt u een toelichting op deze bevindingen, aangevuld met enkele opvallende afwijkingen die we in de belastingsystemen van de betrokken landen hebben gevonden.

1. Hoe worden (vermogens)inkomsten uit aandelen en onroerend goed belast bij individuen?

In de maatschappelijke discussie omtrent een nieuw box 3 stelsel in Nederland gaat het vooral om de vraag of een systeem van vermogenswinstbelasting of vermogensaanwasbelasting moeten worden gehanteerd. Een systeem van vermogenswinstbelasting belast de directe inkomsten en gerealiseerde vermogenswinsten uit vermogen. Een systeem van vermogensaanwasbelasting belast naast de directe inkomsten en gerealiseerde vermogenswinsten ook ongerealiseerde vermogenswinsten. Daarom is onderzocht welke landen van de onderzoeksgroep welk heffingssysteem hanteren.

De landen in de onderzoeksgroep hanteren zonder uitzondering als hoofdregel een vermogenswinstbelasting zodra er een heffingsgrondslag bestaat over inkomsten uit aandelen of onroerend goed. Een vermogensaanwasbelasting als uitgangspunt voor de heffing op aandelen en onroerend komt in de onderzoeksgroep niet voor. In alle landen is in beginsel sprake van heffing op basis van de werkelijke inkomsten en vermogenswinsten uit aandelen en onroerend goed.

Nieuw-Zeeland

Nieuw-Zeeland neemt binnen de onderzoeksgroep een zeldzame positie in.

In Nieuw-Zeeland zijn vermogenswinsten met betrekking tot aandelen en onroerend goed over het algemeen namelijk niet belastbaar. Slechts in een aantal specifieke gevallen wordt de vermogenswinst wel opgenomen in het belastbaar inkomen. Dit betreft bijvoorbeeld de verkoop van onroerend goed binnen twee jaar na verwerving (de zogenaamde 'bright-line test') of onroerend goed dat is verworven om te worden verkocht. De bright-line test geldt niet voor de eigen woning.

Ook vermogenswinst op aandelen die worden verworven met het oog op verkoop behoren tot het belastbaar inkomen.

België

België hanteert het principe dat vermogenswinsten die behaald worden door individuen die geen bedrijfsactiviteiten uitvoeren over het algemeen niet belastbaar zijn.

België maakt een uitzondering op haar hoofdregel en belast de volgende transacties wel:

- speculatieve transacties;
- de verkoop van onontwikkeld onroerend goed binnen 8 jaar na de verwerving;
- de verkoop van rechten in immateriële vaste activa (bijv. patenten en auteursrechten);
- de verkoop van ontwikkeld onroerend goed als het binnen 5 jaar na de verwerving wordt verkocht;
- de verkoop van een substantiële deelneming (meer dan 25%) in een binnenlandse vennootschap aan een niet-ingezeten rechtspersoon die niet is gevestigd in een land van de Europese Economische Ruimte (EER); en
- de volledige of gedeeltelijke stopzetting van een bedrijf (binnen bepaalde beperkingen).

Denemarken

Denemarken hanteert als hoofdregel een vermogenswinstbelastingstelsel. Het is echter mogelijk om voor specifieke vermogensbestanddelen voor een vermogensaanwasheffing te kiezen.

Met ingang van 1 januari 2019 kan een speciale aandelenspaarrekening (aktiesparekonto) worden geopend voor het investeren in openbaar verhandelde aandelen (Wet op de Aandelenspaarrekening (Aktiesparekontolov)). Er zit een limiet op het bedrag dat je kunt storten op deze rekening. De maximale storting is DKK 166.200 (2025). De inkomsten en de waardeveranderingen van de rekening worden jaarlijks belast tegen een tarief van 17 procent. Het gaat hier dus ook om niet-gerealiseerde waardeveranderingen. Het tarief van 17 procent is tevens lager dan de reguliere progressieve belastingtarieven van 27 respectievelijk 42 procent op inkomsten uit aandelen.

Bij de reguliere heffing op aandelen worden enkel gerealiseerde vermogenswinsten belast. Vermogensverliezen op deze speciale rekening worden doorgeschoven en verrekend met toekomstige winsten.

Zweden

Ook Zweden heeft een speciale regeling die een uitzondering vormt op haar vermogenswinstregime. Individuen kunnen beleggen in aandelen en andere effecten via speciale spaarrekeningen (investeringsparkonto). Inkomsten en vermogenswinsten die onder deze regeling worden behaald, worden niet belast. In plaats daarvan wordt de belegger jaarlijks belast naar een fictief inkomen dat wordt berekend op basis van de waarde van de rekening. Het gaat om een fictief rendement van 0,888 procent van de waarde (2025). Het fictieve inkomen is vervolgens onderworpen aan het algemene belastingtarief op kapitaalinkomen (30%).

Met ingang van 1 januari 2025 is een belastingvrij bedrag geïntroduceerd. Zodoende wordt er geen fictief inkomen berekend op beleggingen tot SEK 150.000. Deze vrijstelling wordt verhoogd naar SEK 300.000 vanaf 2026.

2. Hoe wordt het voordeel bepaald bij vermogenswinstbelasting? Welke kosten komen in aftrek?

Bij toepassing van een vermogenswinstbelasting worden zowel winsten als reguliere voordelen in de heffing betrokken. Daarbij is het ook van belang op welke wijze dat voordeel berekend wordt. Zodoende moeten er beleidskeuzes worden gemaakt over onder andere kostenaftrek. Daarom is onderzocht hoe de onderzoeksgroep omgaat met het berekenen van de vermogenswinst en welke kosten daarbij in aftrek komen.

Alle landen van de onderzoeksgroep berekenen de vermogenswinst in de basis als het verschil tussen de verkoopprijs en de aankoopprijs (ook wel: kostprijs of verkrijgingsprijs) minus de transactiekosten. Vermogenswinsten zijn belast op het moment van realisatie. In het algemeen is de aankoopprijs de overnameprijs op het moment van de verwerving. De aankoopprijs wordt daarnaast vermeerderd met verbeterkosten (ook wel: renovatiekosten) die door de belastingplichtige zijn gemaakt. Onder transactiekosten wordt bijvoorbeeld verstaan notaris-, makelaars- en registratiekosten. Onderhoudskosten komen over het algemeen in aftrek bij het bepalen van de reguliere inkomsten, maar zijn in beginsel niet aftrekbaar bij het berekenen van de vermogenswinst. Hieronder zijn een aantal bijzonderheden of uitzonderingen op deze hoofdregels opgenomen.

België

Bij de aankoopprijs spreekt men in België over een 'forfaitair verhoogde aankoopwaarde', omdat er standaard rekening wordt gehouden met een verhoging ter grootte van 25 procent van de aankoopkosten. In plaats van dit forfait kun je ook een verhoging op basis van de werkelijke kosten toepassen als dat voordeliger is. Bovendien wordt de aankoopwaarde ook nog verhoogd met 5 procent per volledig jaar dat is verstreken tussen de aankoop en de verkoop.

Frankrijk

De aankoopprijs wordt verhoogd met de aanschafkosten die ofwel fictief kunnen worden geschat op 7,5 procent van de aankoopprijs of op de werkelijke kosten als dit wordt onderbouwd door bewijsstukken.

De aankoopprijs wordt ook verhoogd met de kosten van verbeteringen aan het onroerend goed die voor het werkelijke bedrag kunnen worden genomen als ze worden ondersteund door bewijs, of die fictief kunnen worden geschat op 15 procent van de aankoopprijs als het eigendom langer dan vijf jaar is gehouden.

Noorwegen

De waarde van eigen werk dat verband houdt met nieuwbouw of verbeteringen kan ook worden toegevoegd aan de kostprijs. Deze waarde moet worden vastgesteld op basis van wat het zou hebben gekost om hetzelfde werk door anderen te laten uitvoeren. Het uurtarief voor niet-vakmensen moet over het algemeen lager worden vastgesteld dan dat van vakmensen, bijvoorbeeld op het uurtarief voor ongeschoolde arbeid.

Oostenrijk

Transactiekosten, bijvoorbeeld makelaarskosten en andere kosten die verband houden met de verkoop, zijn onder het vlaktaks tarief van 30 procent niet aftrekbaar. De enige kosten die aftrekbaar zijn onder deze vlaktaks zijn kosten die gemaakt moeten worden om de Oostenrijkse equivalent van de overdrachtsbelasting te berekenen. De transactiekosten zijn wel aftrekbaar wanneer de belastingplichtige ervoor kiest om de inkomsten niet volgens de vlaktaks maar op basis van de algemene progressieve belastingtarieven te belasten.

Verenigd Koninkrijk & Verenigde Staten

Zowel het Verenigd Koninkrijk als de Verenigde Staten melden specifiek dat alle kosten voor verbeteringen die niet langer deel uitmaken van je huis niet als verbeterkosten gelden. Het gaat dan bijvoorbeeld om vloerbedekking die je hebt geïnstalleerd maar later hebt vervangen.

Daarnaast ziet de Verenigde Staten alle kosten voor verbeteringen met een levensverwachting van minder dan een jaar bij installatie ook niet als verbeterkosten.

Zweden

In Zweden zijn bij het berekenen van de vermogenswinst ook uitgaven voor reparaties en onderhoud potentieel aftrekbaar. Om deze uitgaven met betrekking tot een particuliere woning in aanmerking te nemen, moet je deze hebben laten uitvoeren tijdens het jaar van verkoop of een van de voorgaande vijf jaren. Bovendien moet de woning hierdoor in een betere staat zijn verkocht dan de staat waarin deze werd aangekocht. Voor kosten voor nieuwbouw, uitbreidingen of renovaties is er geen dergelijke tijdslimiet.

3. Zijn er vrijstellingen aan de voet, heffingskortingen, heffingvrij vermogen, specifieke vrijstellingen voor deze inkomsten?

Bij de opzet van een vermogenswinstbelasting is het van belang om keuzes te maken op het gebied van vrijstellingen, kortingen of heffingvrij inkomen dan wel vermogen. Daarom is onderzocht hoe de onderzoeksgroep dergelijke keuzes hebben ingericht.

De landen van de onderzoeksgroep kennen over het algemeen geen specifieke grondslagverminderingen als het gaat om vermogenswinsten. Diverse landen hebben wel speciale regels omtrent de eigen woning. Aangezien de eigen woning in Nederland geen onderdeel uitmaakt van box 3, is dit hier buiten beschouwing gelaten. Zie daarnaast onderdeel 5 als het gaat om vrijstellingen voor vermogenswinsten.

Een aantal landen kent wel specifieke grondslagverminderingen als het gaat om directe inkomsten uit aandelen en onroerend goed. Hierna zijn deze bijzonderheden opgenomen.

Frankrijk

Inkomsten op aandelen in Frankrijk worden belast tegen een vast tarief van 12,8 procent, plus sociale bijdragen van 17,2 procent, wat resulteert in een totale belastingdruk van 30 procent.

Belastingplichtigen kunnen er echter voor kiezen om dividenden te laten belasten tegen de reguliere progressieve inkomstenbelastingtarieven. In dat geval wordt slechts 60 procent van de dividenden belast, er wordt een korting van 40 procent toegepast. Deze keuze geldt voor alle beleggingsinkomsten die door de belastingplichtige worden ontvangen.

Zweden

In Zweden zijn vermogenswinsten op de vervreemding van aandelen van bedrijven die op de beurs zijn genoteerd volledig belastbaar tegen een tarief van 30 procent. Echter, vermogenswinsten op de vervreemding van aandelen van niet-beursgenoteerde bedrijven zijn gedeeltelijk belastbaar. In dat geval wordt slechts 5/6e deel van de winst belast. Dit leidt tot een effectief tarief van 25 procent.

Noorwegen

In tegenstelling tot Frankrijk en Zweden verhoogt Noorwegen juist de effectieve heffing op aandelen. Het reguliere belastingtarief in Noorwegen is 22 procent. Inkomsten uit aandelen, zowel dividend als vermogenswinsten, worden vóór belasting echter onderworpen aan een vermenigvuldigingsfactor van 1,72, wat resulteert in een effectief belastingtarief van 37,84 procent.

De belastingplichtige krijgt daarbij wel een "afschermingsaftrek" (*skjermingsfradrag*), die het belastbare dividend vermindert. De afschermingsaftrek wordt berekend voor elk aandeel en komt overeen met de kostprijs van het aandeel vermenigvuldigd met een afschermingsrente die een rendement na belasting van een risicovrije investering weerspiegelt. Deze rente wordt elk jaar vastgesteld door de Noorse belastingdienst. Het percentage wordt vastgesteld in januari van het jaar volgend op het inkomensjaar waarop het van toepassing is (d.w.z. het tarief voor het inkomensjaar 2024 wordt vastgesteld in januari 2025). Voor 2023 is het tarief 3,2 procent. Het afschermingsmodel is van toepassing op investeringen in zowel binnenlandse als buitenlandse bedrijven.

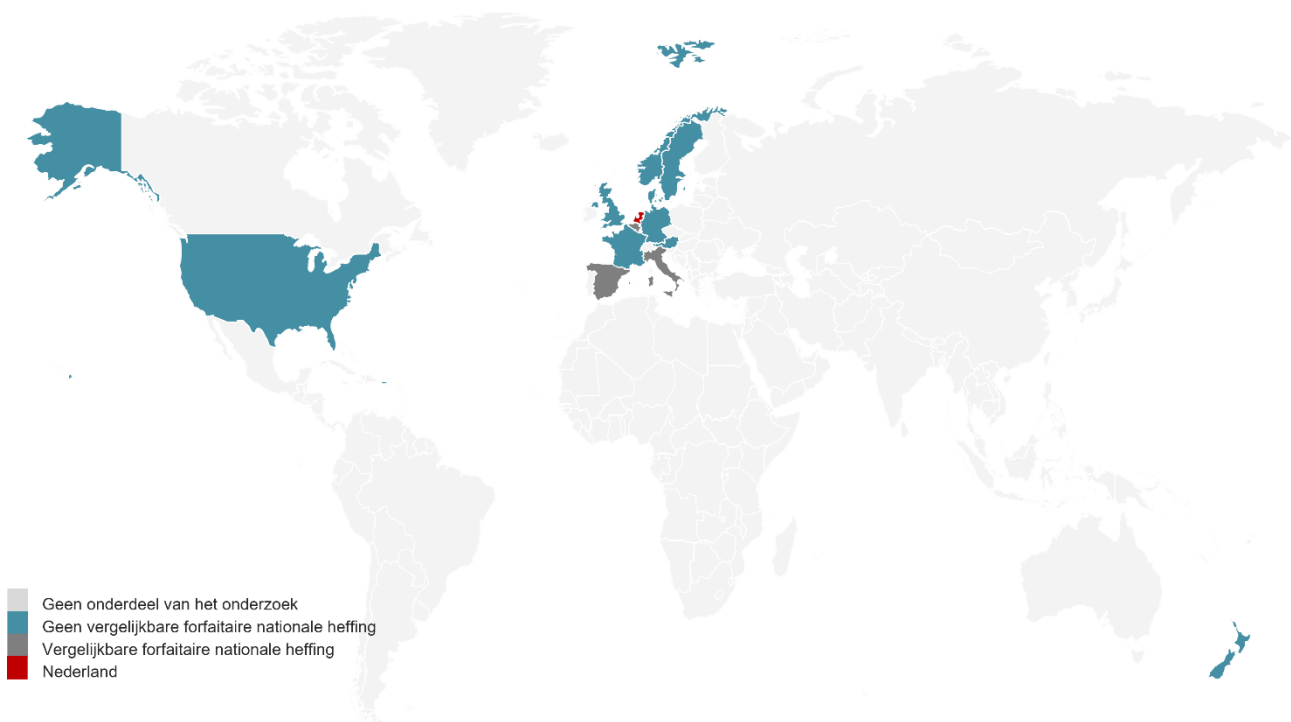
Spanje

Spanje kent daarentegen geen belastingkorting op aandeleninkomsten maar juist op huurinkomsten. Het netto-inkomen uit woningverhuur wordt met 50 procent verminderd op voorwaarde dat de belastingplichtige het correct in de belastingaangifte heeft opgenomen. Dit percentage kan worden verhoogd tot: (i) 90 procent als een nieuw huurcontract wordt getekend in een overspannen woningmarktgebied en het huurbedrag ten minste 5 procent wordt verlaagd vergeleken met het vorige contract; (ii) 70 procent als verhuurd in een overspannen woningmarktgebied aan personen tussen de 18 en 35 jaar oud; en (iii) 60 procent als renovatiewerkzaamheden zijn voltooid in de afgelopen 2 jaar.

4. Hanteert het land een forfaitair bepaald inkomen uit vastgoed in eigen gebruik?

In het huidige wettelijke box 3 systeem wordt een tweede woning, ongeacht het gebruik, belast op basis van het forfaitair rendement voor overige bezittingen. De vraag is echter hoe het inkomen voor een tweede woning in eigen gebruik moet worden bepaald met het oog op een heffing van werkelijk rendement. Daartoe is onderzocht in hoeverre de onderzoeksgroep een inkomen in aanmerking neemt voor vastgoed in eigen gebruik.

Uit onderzoek blijkt dat driekwart van de onderzoeksgroep geen met Nederland vergelijkbare forfaitaire nationale heffing in de inkomstenbelasting kent voor het eigen gebruik van vastgoed. Deze landen nemen dus geen (forfaitair) inkomen in aanmerking ten aanzien van het eigen gebruik. De uitzonderingen hebben wij hieronder opgenomen.

België

België hanteert een forfaitaire nationale heffing met betrekking tot inkomen uit vastgoed in eigen gebruik in de inkomstenbelasting. Bij niet verhuurd onroerend goed, wordt de personenbelasting berekend op basis van het geïndexeerde kadastrale inkomen, verhoogd met 40 procent. Het kadastrale inkomen wordt bepaald door de Belgische overheid en wordt geschat als het 'normale' netto jaarinkomen van een vastgoedobject.

Italië

Italië hanteert een forfaitaire nationale heffing met betrekking tot inkomen uit vastgoed in eigen gebruik in de inkomstenbelasting. Een fictief rendement op het niet verhuurde onroerend goed is in principe onderworpen aan de heffing van inkomstenbelasting. Het fictief rendement is gebaseerd op de kadastrale waarde van het onroerend goed, aangepast met bepaalde coëfficiënten afhankelijk van de kadastrale categorie, waar het onroerend goed is gelegen, enz. tenzij het onroerend goed onroerend onderworpen is aan een lokale onroerendgoedbelasting. Dit is anders wanneer onroerend goed is gelegen in dezelfde gemeente als het onroerend goed waar de eigenaar van het onroerend goed woonachtig is.

Spanje

Spanje hanteert een forfaitaire nationale heffing in de inkomstenbelasting met betrekking tot inkomen uit vastgoed dat niet verhuurd wordt. Het fictieve rendement van 2 procent of 1,1 procent wordt bepaald aan de hand van de belastbare kadastrale waarde. Het wordt als inkomen belast tegen een tarief van 19 procent voor inwoners van andere EU-lidstaten.

5. Zijn er mechanismes geïmplementeerd om de lock-in-effecten van vermogenswinsten te voorkomen?

Als nadeel van een vermogenswinstbelasting wordt vaak het lock-in-effect genoemd. Een vermogenswinstbelasting geeft namelijk een prikkel om winstneming uit te stellen, doordat de belastingheffing pas verschuldigd is op moment van realisatie. Belastingplichtigen kunnen bijvoorbeeld beslissen om vermogensbestanddelen met een ongerealiseerde winst nog niet te verkopen om zo belastingheffing op dat moment te voorkomen. Dit wordt het lock-in-effect genoemd. Een vermogenswinstbelasting kan in die zin fiscaal gestuurd gedrag uitlokken.

Andere landen die ook een vermogenswinstbelasting hanteren, hebben ook te maken met het lock-in-effect. Daarom is onderzocht of de onderzoeksgroep maatregelen heeft getroffen om het lock-in-effect te bestrijden.

Maatregelen die invloed kunnen hebben op lock-in-effect zijn bijvoorbeeld een progressief tariefsysteem in de vorm van een verlaagd opstaptarief, een belastingkorting of vrijstelling aan de voet, maar ook een houdperiode. Een houdperiode houdt in dat de belastingplichtige een belastingkorting of -vrijstelling verkrijgt op de vermogenswinst van een vermogensbestanddeel die afhankelijk is van de duur van het aanhouden van dat vermogensbestanddeel.

Diverse landen hebben speciale regels omtrent de eigen woning. Aangezien de eigen woning in Nederland geen onderdeel uitmaakt van box 3, is in dit onderdeel specifiek gefocust op de behandeling van de tweede woning.

A. Hanteert een land een vrijstelling, specifiek voor vermogenswinsten?	
België	Nee
Denemarken	Ja, DKK 2.000
Duitsland	Ja, 1.000 euro
Frankrijk	Winst uit de verkoop van een tweede woning is belastingvrij als de verkoopprijs minder dan 15.000 euro bedraagt. Bovendien zijn vermogenswinsten uit de eerste verkoop van een tweede woning belastingvrij als de verkoper geen hoofdverblijf bezat gedurende de vier jaar voorafgaand aan de verkoop en als de verkoopprijs wordt herbelegd voor de aankoop van een hoofdverblijf.
Italië	Nee

Nieuw-Zeeland	Nee
Noorwegen	Nee
Oostenrijk	Nee
Spanje	Vermogenswinsten van belastingplichtigen ouder dan 65 jaar zijn belastingvrij indien het totale bedrag van het inkomen verkregen uit de overdracht binnen zes maanden wordt gebruikt om een levenslange lijfrente voor de belastingplichtige in te stellen van max. 240.000 euro.
Verenigd Koninkrijk	Ja, GBP 3.000
Verenigde Staten	Nee
Zweden	Nee

Conclusie

De landen in de onderzoeksgroep hanteren geen of slechts een beperkte vrijstelling ten aanzien van vermogenswinsten. In sommige landen maken vermogenswinsten deel uit van het algemene belastbaar inkomen, waarop wel standaardvrijstellingen, kortingen of een opstaptarief van nihil procent van toepassing kunnen zijn. Dit is hier buiten beschouwing gelaten.

B. Hanteert het land een progressief tarief op vermogenswinsten?	
België	Nee
Denemarken	Ja
Duitsland	Ja, voor onroerend goed. Nee, voor aandelen.
Frankrijk	Ja
Italië	Ja
Nieuw-Zeeland	Ja
Noorwegen	Nee
Oostenrijk	Keuzemogelijkheid voor progressieve tarieven
Spanje	Ja
Verenigd Koninkrijk	Ja
Verenigde Staten	Ja
Zweden	Nee

Conclusie

Van de onderzoeksgroep hanteren vier landen in beginsel een vlaktaks ten aanzien van vermogenswinsten. De overige landen belasten vermogenswinsten met progressieve belastingtarieven, doorgaans gelijk aan de algemene progressieve inkomstenbelastingtarieven. Oostenrijk kent in beginsel een vlaktaks maar biedt de keuze om het inkomen volgens de algemene progressieve belastingtarieven te belasten.

C. Hanteert het land een vrijstelling of korting op basis van een houdperiode ten aanzien van een tweede woning?	
België	Ja, volledige vrijstelling na 5 jaar voor ontwikkeld OG.
Denemarken	Nee
Duitsland	Ja, volledige vrijstelling na 10 jaar.
Frankrijk	Ja, vanaf 5 jaar een korting die met het jaar toeneemt. Na 22 jaar een volledige vrijstelling voor het belastingdeel van de heffing. Na 30 jaar een volledige vrijstelling voor het sociale premiedeel van de heffing.
Italië	Ja, volledige vrijstelling na 5 jaar.
Nieuw-Zeeland	Ja, volledige vrijstelling na 2 jaar.
Noorwegen	Nee
Oostenrijk	Ja, volledige vrijstelling na 10 jaar in geval van zelfgebouwde onroerende zaak die geen inkomstenbron is geweest.
Spanje	Nee
Verenigd Koninkrijk	Nee
Verenigde Staten	Ja, verlaagd tarief vanaf 1 jaar.
Zweden	Nee

Conclusie

Het voorkomen van het lock-in effect is in de meeste landen geen punt van specifieke aandacht. Sterker nog, meer dan de helft (7) van de landen kent belastingvrijstellingen of -kortingen toe op basis van een houdperiode. Hiermee wordt juist gestimuleerd om de vermogensbestanddelen aan te houden.

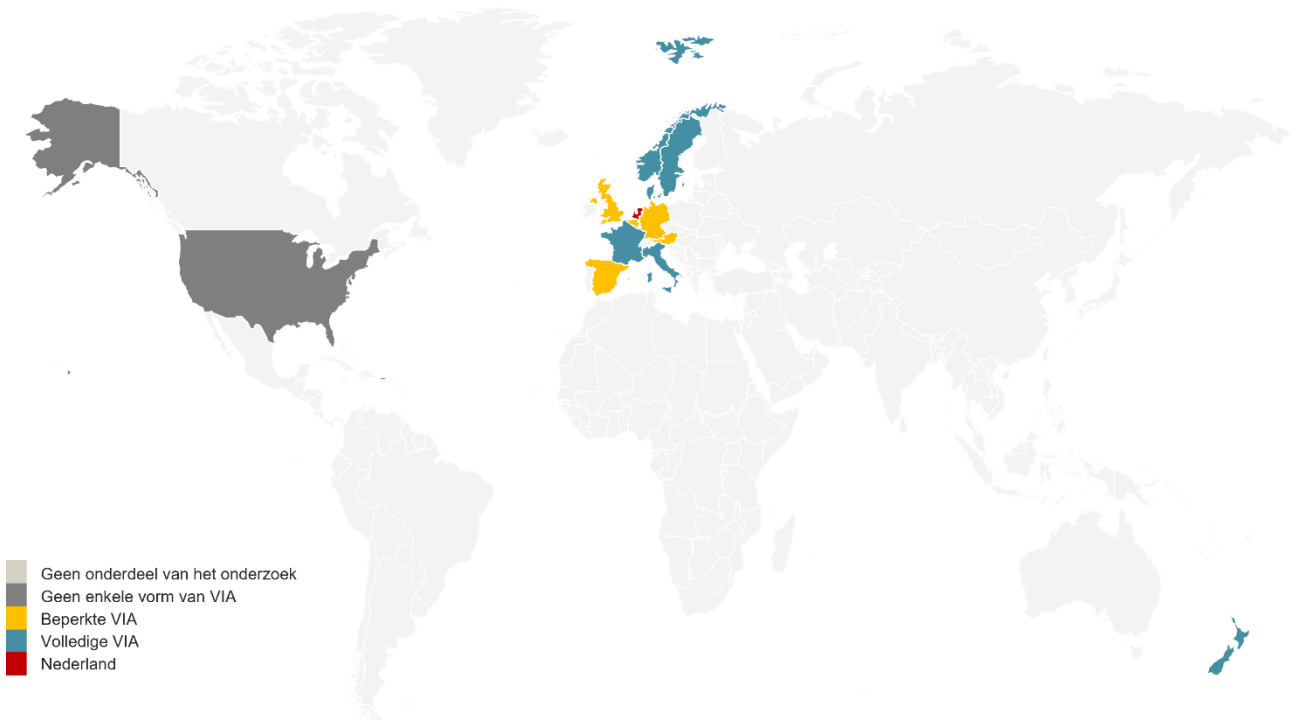
6. Maakt het land gebruik van een vooraf ingevulde aangifte (VIA)?

De huidige vooraf ingevulde aangifte (VIA) in Nederland is niet ingericht op een vermogenswinstbelasting en vereist veel wijzigingen aan de technologische infrastructuur. Daartoe is onderzocht in hoeverre de onderzoeksgroep gebruik maakt van een VIA.

Uit het onderzoek blijkt dat nagenoeg alle landen in de een of andere vorm gebruik maken van een VIA. De enige die hierin uit de toon valt zijn de Verenigde Staten, die geen enkele vorm van een VIA kent.

Verder is er een aantal landen dat slechts een beperkte VIA biedt. Het gaat hier bijvoorbeeld om België, Duitsland, Oostenrijk, Spanje en het Verenigd Koninkrijk. Deze landen hanteren vaak enkel een VIA als het gaat om gegevens zoals loon uit dienstbetrekking, pensioenen en uitkeringen. Hierbij is soms het indienen van een aangifte door de belastingplichtige niet meer vereist, zoals bij Duitsland, maar wordt een aanslag automatisch opgelegd.

Andere landen hanteren in beginsel een “volledige” VIA die ook met informatie van financiële instellingen gevuld wordt.

Hieronder zijn enkele bijzonderheden opgenomen.

België

In België leidt dit er bijvoorbeeld toe dat bijna de helft van de belastingplichtigen van de fiscus een elektronisch voorstel van vereenvoudigde aangifte (VVA) krijgt toegestuurd. De VVA wordt verstuurd naar mensen die enkel loon, pensioen of uitkering ontvangen, maar voor de rest geen andere inkomsten hebben uit bijvoorbeeld vastgoed of zelfstandige activiteiten. Als de fiscus een VVA stuurt, hoeft de belastingplichtige de gegevens enkel nog te controleren. Als ze volledig en correct zijn, is geen actie meer nodig. Na het verstrijken van een indientermijn wordt automatisch een aanslagbiljet opgelegd.

Verenigd Koninkrijk

In het Verenigd Koninkrijk heeft dit geleid tot het proces van een Eenvoudige Aanslag. Onder eenvoudige aanslag kan een belastingplichtige met eenvoudige belastingzaken het aan HMRC overlaten om de belasting te berekenen en een aanslag op te leggen. De eenvoudige aanslag is mogelijk wanneer de relevante belastinginformatie al in het bezit is van HMRC. Over het algemeen informeert de eenvoudige aanslag de belastingplichtige over zijn belastingverplichting, plus de uiterste datum voor betaling van de belasting en de manier waarop de belasting moet worden betaald. De kennisgeving informeert de belastingplichtige ook over de informatie waarop HMRC de aanslag heeft gebaseerd. De belastingplichtige kan echter niet verzoeken om toepassing van de Eenvoudige Aanslag.

7. Bestaat er een renseigneringsplicht voor financiële instellingen m.b.t. vermogenswinsten?

De huidige vooraf ingevulde aangifte (VIA) in Nederland is niet ingericht op een vermogenswinstbelasting en vereist veel wijzigingen aan de technologische infrastructuur. Daartoe is onderzocht in hoeverre voor financiële instellingen in de landen van de onderzoeksgroep een verplichting tot renseignering van de vermogenswinsten bestaat.

Afgezien van België en Nieuw-Zeeland, die in beginsel vermogenswinsten niet belasten, bestaat in nagenoeg alle overige landen een vorm van renseigneringsplicht ten aanzien van vermogenswinsten. Het Verenigd Koninkrijk kent echter geen rapporteringsverplichting voor vermogenswinsten en is daarin de enige uitzondering. In Duitsland, Italië, Oostenrijk en Spanje is de renseigneringsplicht gekoppeld aan de inhoudingsplicht voor bronbelasting.

de Nederlandse
Orde van
Belastingadviseurs

Reactie wetsvoorstel ‘Wet werkelijk rendement box 3’

Amsterdam, 27 juni 2025

Geachte heer/mevrouw,

De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (hierna: de NOB) heeft met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel ‘**Wet werkelijk rendement box 3**’ en geeft hierbij graag een reactie.

In deze reactie vragen we aandacht voor een aantal knelpunten en vraagstukken die het risico in zich dragen strijdig te zijn met fundamentele rechtsbeginselen, jurisprudentie van de Hoge Raad en het Unierecht. Een van de kernpunten van deze reactie is de constatering dat de keuze om voor een groot aantal vermogensbestanddelen een stelsel van vermogensaanwasbelasting te hanteren, afbreuk doet aan het draagkrachtbeginsel (zeker in combinatie met het gebrek aan een carry-backmogelijkheid). Ook lijkt hiermee gekozen te worden voor een systematiek die haaks staat op jurisprudentie van de Hoge Raad waarbij als uitgangspunt geldt dat het ‘werkelijke rendement’ moet worden belast.

Verder is het naar de mening van de NOB principieel onjuist en strijdig met het draagkrachtbeginsel om het eigen gebruik van een tweede woning als inkomen te belasten aangezien het een consumptieve besteding betreft, er geen inkomsten worden gegenereerd en er dus ook geen draagkrachtvermeerdering optreedt.

Voor de genoemde punten ligt strijdigheid met het EVRM daarmee (nog steeds) op de loer. Bovendien loopt Nederland hiermee internationaal uit de pas.

Daarnaast constateert de NOB dat keuzes in hoge mate worden bepaald door budgettaire afwegingen of de wens om direct alle gegevens in de voorgevulde aangifte (VIA) te hebben. Zo lijkt de keuze om geen vermogenswinstbelasting in te voeren voor alle vermogenscategoriën nagenoeg volledig te zijn ingegeven door budgettaire afwegingen, het niet direct kunnen aanleveren van informatie ten behoeve van de VIA door ketenpartners en veronderstelde en niet onderbouwde gedragseffecten (het zogenaamde lock-in effect).

Met haar reactie wil de NOB bijdragen aan de ontwikkeling van goede wetgeving die rechtszekerheid en rechtsbescherming biedt en bijdragen aan de ontwikkeling van eenvoudigere, handhaafbare en uitvoerbare wetgeving.

Met vriendelijke groeten,
de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs

A handwritten signature in grey ink, appearing to be 'Arco Bobeldijk', with a long horizontal line extending to the right.

Prof. mr. dr. Arco Bobeldijk
voorzitter Commissie Wetsvoorstellen

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	5
2.	Totaalvoordeelgedachte	5
3.	Vermogensaanwas- of vermogenswinstbelasting (VAB of VWB).....	6
	Strijd met draagkrachtbeginsel en begrip ‘werkelijk rendement’	6
	Internationale vergelijking (‘vreemde eend in de bijt’)	7
	Argumenten voor en tegen een VAB	7
	Conclusie met betrekking tot VAB en VWB	9
4.	VAB en vermogensvergelijking (stortingen en onttrekkingen).....	9
	(Reguliere) inkomsten als storting	9
	Stortingen en onttrekkingen binnen de boxen	9
5.	Zakelijkheidsbeginsel versus het inkomensbegrip.....	10
	Doorschuiven van de belastingclaim	11
	Afbakening met privésfeer	11
	Verdeling nalatenschap of huwelijksgoederengemeenschap	12
	Grensoverschrijdende situaties	13
6.	Vermogenswinstbelasting (vastgoed en startende ondernemingen)	13
7.	Beginwaarde bij aanvang vermogenswinstbelasting.....	13
8.	Belastingheffing van tweede woningen (waaronder ‘eigen gebruik’).....	14
	Zakelijkheidsbeginsel	14
	Eigen gebruik tweede woning.....	14
	Hoogte van de vastgoedbijtelling	16
	Kostenaftrek tweede eigen woning.....	17
9.	Conserverende aanslag bij emigratie over onroerende zaken	17
	Mogelijkheid tot directe afrekening bij emigratie – afrekening op verzoek.....	17
	Uitsluitend conserverende belastingaanslag bij emigratie naar niet-Verdragsland.....	18
	Invordering conserverende belastingaanslag	19
	Invordering conserverende aanslag – nadere toelichting op begrip ‘middelen’	19
10.	Certificeren van vermogen.....	20
11.	Genietingstijdstip	22

12.	Genotsrechten	24
13.	Verliesverrekening (geen carry-back)	25
	Expats.....	26
	Emigranten	26
	Overlijden	26
	Conclusie.....	26
14.	EU-aspecten	27
	Startende ondernemingen.....	27
	Uitzondering familiebedrijven	27
15.	EVRM.....	28
16.	Administratieplicht belastingplichtigen	29
17.	Tot slot	31

1. Inleiding

De NOB constateert in de diverse dialogen met de Tweede Kamer en in brieven van de staatssecretaris van Financiën dat keuzes in hoge mate worden bepaald door budgettaire afwegingen, de wens om direct alle gegevens in de vooringevulde aangifte (VIA) te hebben met een daaraan gekoppelde 100% strategie in het toezicht.

Zo lijkt de keuze om geen vermogenswinstbelasting in te voeren voor alle vermogenscategoriën nagenoeg volledig te zijn ingegeven door budgettaire afwegingen, het niet direct kunnen aanleveren van informatie ten behoeve van de VIA door ketenpartners en veronderstelde en niet onderbouwde gedragseffecten (het zogenaamde lock-in effect). Een vermogensaanwasbelasting plaatst Nederland internationaal in een unieke positie met alle complicaties die dat met zich meebrengt. Een ingroeiscenario naar een situatie dat de ketenpartners alle gegevens ten behoeve van een VIA kunnen aanleveren lijkt niet overwogen. Terwijl, zo constateert de NOB, burgers die in box 3 vallen en een werkelijk rendement behalen dat lager is dan het forfaitair rendement zeer wel in staat zijn om alle gegevens aan te leveren om wel te kunnen heffen over het werkelijk rendement. Waarin wijken vermogende burgers in dat opzicht af van kleine ondernemers of zzp'ers? Daar beschikt de Belastingdienst immers ook niet over een VIA en wordt toezicht gehouden op basis van steekproeven. De VIA moet het streven zijn, maar mag niet in de weg staan bij het maken van de juiste keuzes op dit moment.

2. Totaalvoordeelgedachte

In het eerder gepubliceerde consultatiedocument 'Wet werkelijk rendement box 3' is voor de bepaling van de omvang van de belastbare bate voorgesteld om een 'totaalvoordeelgedachte' te introduceren. In het thans voorliggende wetsvoorstel is daar naar de mening van de NOB terecht van afgestapt. In het wetsvoorstel worden de bronnen van inkomen specifiek benoemd en onderverdeeld in reguliere voordelen en vermogensresultaten, waarbij de laatste categorie is onderverdeeld in een heffing op basis van vermogensaanwas en op basis van vermogenswinst.

Door de bronnen van inkomen expliciet te benoemen wordt de afbakening naar de privésfeer in belangrijke mate gewaarborgd. Het belang hiervan is dat er weinig discussie kan ontstaan over de vraag of een financieel voordeel of nadeel zich in de belaste sfeer bevindt of in de (buitenbronnelijke) privésfeer. Denk bijvoorbeeld aan een uitkering uit een ziekteverzekering of de loterij, waarvan het volstrekt duidelijk is dat die niet belast is in box 3. De NOB verzoekt, wellicht ten overvloede, om te bevestigen dat het inkomen in box 3 uitsluitend wordt bepaald door de bronnen van inkomen die in de wet zijn genoemd.

3. Vermogensaanwas- of vermogenswinstbelasting (VAB of VWB)

Een beginsel dat wel overeind is gebleven is het uitgangspunt dat vermogensmutaties worden belast op basis van een heffing over de vermogensaanwas. Alleen voor vastgoed en startende ondernemingen gaat een VWB gelden. Bij een VAB wordt belasting geheven over de jaarlijkse waardemutatie van een vermogensbestanddeel, dit in tegenstelling tot een VWB die belasting heft bij realisatie van de waardemutatie.

Strijd met draagkrachtbeginsel en begrip ‘werkelijk rendement’

In de systematiek van een VAB kan belasting verschuldigd zijn, ondanks het feit dat het voordeel of nadeel zich nog niet definitief heeft geopenbaard. Het is immers zeer wel denkbaar dat zich in jaar 1 een waardestijging voordoet van 10 die in jaar 2 weer teniet wordt gedaan, zodat er bij verkoop in jaar 2 een bate van nihil is. Ondanks het feit dat er in jaar 1 geen definitief voordeel is behaald, wordt de waardestijging toch in de heffing betrokken. De afwezigheid van een mogelijkheid tot carry-back van verliezen is een nadrukkelijke schending van het draagkrachtbeginsel.¹

Het bezwaar van deze systematiek is in de kern tweeledig. Enerzijds doet deze systematiek afbreuk aan het draagkrachtbeginsel; het beginsel waarop de inkomstenbelasting – en dus ook box 3 – is gebaseerd. In jaar 1 doet zich immers geen draagkrachtvermeerdering voor en is conceptueel kwestieus of kan worden gesproken van ‘inkomen’.

Daarnaast lijkt deze systematiek in strijd met de jurisprudentie van de Hoge Raad waarbij als uitgangspunt geldt dat het ‘werkelijke rendement’ wordt belast. De Hoge Raad heeft daarmee tot uitdrukking willen brengen dat een systeem dat te ver afwijkt van het belasten van werkelijk rendement, in strijd kan komen met het EVRM.

De NOB ziet derhalve de nodige principiële risico’s als gevolg van de keuze voor een VAB in plaats van een VWB.

¹ In onderdeel 13 van ons commentaar gaan we hierop nader in en vragen in het bijzonder ook aandacht voor de positie van de expat.

Internationale vergelijking ('vreemde eend in de bijt')

Aangezien de keuze voor een vermogensaanwasbelasting bijzonder is, heeft de NOB een internationaal onderzoek gedaan naar de vraag of een dergelijke systematiek in andere westerse landen voorkomt. Uit het NOB-rapport *Internationaal onderzoek box 3 (april 2025)*² blijkt dat in geen enkel ander land (van de onderzochte landen) een dergelijke heffing voorkomt.³ Bij introductie van een dergelijke systematiek loopt Nederland derhalve geheel uit de pas met andere westerse landen.

De NOB vraagt zich af het verstandig is om af te wijken van alle andere onderzochte landen. Niet alleen omdat Nederland daarmee wederom een 'vreemde eend in de bijt' is – evenals met het forfaitaire systeem sinds 2001 van box 3 – maar ook omdat de vraag opkomt waarom de andere onderzochte landen een vermogenswinstbelasting (VWB) wel rechtvaardig en passend vinden.. Ook leidt deze afwijking tot fragmentatie van de interne markt en resulteert dit voor Nederland tot een minder robuust systeem van belastingheffing. De NOB brengt hierbij in herinnering dat de staatssecretaris bij de evaluatie van het systeem voor de fiscale eenheid in de vennootschapsbelasting juist heeft benadrukt dat zo veel mogelijk moet worden aangesloten bij hetgeen gebruikelijk is in andere lidstaten van de EU.⁴

Argumenten voor en tegen een VAB

De belangrijkste argumenten om te kiezen voor een VAB zijn – als wij het goed zien – budgettair en het lock-in effect. Daarnaast wordt ook gewezen op de lange bewaartermijn voor ketenpartners.

Het budgettaire argument vindt de NOB niet overtuigend. Enerzijds omdat het verschil tussen VAB en VWB slechts een verschuiving van de belastingopbrengsten oplevert. De VAB haalt de belastingheffing naar voren maar genereert per definitie in latere jaren een lagere opbrengst; per saldo is er geen verschil in opbrengst. Anderzijds is de NOB van mening dat een dergelijke fundamentele keuze niet af mag hangen van de vraag wanneer belastingopbrengsten kunnen worden ingeboekt. Rechtsbeginselen dienen zwaarder te wegen dan budgettaire kwesties.

Het lock-in effect overtuigt de NOB ook niet. In dit kader wordt vaak een vergelijking gemaakt met box 2 waar zich dit effect ook voordoet. Bij aandelen in box 2 is de situatie echter wezenlijk anders dan bij de vermogensbestanddelen in box 3.

² <https://www.nob.net/publicaties/box-3-internationaal-onderzoek/>

³ We hebben enkel in een zeer bijzondere situatie een soortgelijke heffing aangetroffen, maar in de basis is het altijd een heffing op basis van vermogenswinst; dus bij realisatie van het voor- of nadeel.

⁴ Zie bijvoorbeeld: Kamerstukken, 32140, TK 2020-2021, nr. 77

Ingeval van een aanmerkelijkbelang in box 2 is de situatie veelal zodanig dat de aandeelhouder(s) de macht hebben om inkomen uit het vermogensbestanddeel zelf uit te stellen zonder dat hun economische positie wijzigt (ze blijven immers aandeelhouder, ongeacht een eventuele dividenduitkering). Voor aandelen in box 3 is dat anders omdat de belastingplichtige, door zijn zeer beperkte procentuele belang, niet de macht heeft om inkomen (in casu: dividend) uit te stellen.

Het enige dat kan worden gedaan is de realisatie van de vermogensmutatie uitstellen; iets dat de AB-houder in box 2 overigens ook kan. De afweging om dat uit te stellen zal in box 3 echter anders zijn dan in box 2. In box 2 betreft het veelal een onderneming die in de BV wordt gedreven (al of niet door de aandeelhouders zelf) en is de beslissing om te verkopen van een andere orde dan iemand die bijvoorbeeld een aantal aandelen in een bedrijf heeft. Ook op dit punt gaat de vergelijking naar de mening van de NOB niet op.

Het voorgaande heeft naar de mening van de NOB ook te gelden voor veel andere vermogensbestanddelen in box 3, zoals obligaties, geldleningen, kapitaalverzekeringen, crypto, vreemde valuta, et cetera.

Wellicht ten overvloede wijst de NOB nog op het reeds aangehaalde internationale onderzoek en de wijze waarop in andere landen wordt omgegaan met het lock-in effect. Eén van de conclusies van het rapport was:

“Het voorkomen van het lock-in effect is in de meeste landen geen punt van specifieke aandacht. Sterker nog, meer dan de helft (7) van de landen kent belastingvrijstellingen of -kortingen toe op basis van een houdperiode. Hiermee wordt juist gestimuleerd om de vermogensbestanddelen aan te houden.”

Een ander argument is de lange bewaarplicht voor ketenpartners van allerlei financiële gegevens. Hoewel dit op zichzelf gezien juist is, zijn hierbij ook de nodige kanttekeningen te plaatsen. Uit het genoemde internationale onderzoek blijkt dat in veel andere landen gegevens worden aangeleverd door ketenpartners in het kader van een voorgevulde aangifte (VIA), ook in combinatie met een VWB. De NOB vraagt zich af waarom dat in Nederland niet zou kunnen als dat in andere landen blijkbaar wel kan?

Bovendien mag van burgers met grotere vermogensposities ook worden verwacht dat ze zelf een bepaalde inspanning plegen om aan hun bewijslast te voldoen. In dit kader doet de NOB de suggestie om een VWB toe te staan als belastingplichtige zelf zijn administratie zo bijhoudt dat de belastbare component daaruit is te herleiden.

Overigens kan de bewaarplicht ook worden opgelost door belastingplichtigen bij de aankoop van effecten, de aankoopwaarde in de aangifte inkomstenbelasting, die betrekking heeft op het jaar van aankoop, te laten vermelden.

Conclusie met betrekking tot VAB en VWB

Al met al is de NOB niet overtuigd van de argumenten om te kiezen voor een VAB in plaats van een VWB. Naar de mening van de NOB dient zwaarder te wegen dat de VWB beter aansluit bij het draagkrachtbeginsel ('werkelijke rendement') en in overeenstemming is met stelsels in andere westerse landen. De NOB geeft in overweging om alsnog te kiezen voor een VWB voor alle vermogensbestanddelen dan wel, onder voorwaarden, een VWB toe te staan.

4. VAB en vermogensvergelijking (stortingen en onttrekkingen)

Hoewel is afgestapt van de totaalvoordeelgedachte, zijn enkele elementen van de winstsfeer behouden gebleven, waaronder de berekening van de belastbare grondslag op basis van een vermogensvergelijking. Als wordt gekozen voor een VAB is het een logische keuze om de belastbare grondslag te bepalen op basis van een vermogensvergelijking. In een vermogensvergelijking wordt immers de waarde van het vermogen aan het begin en het einde van het jaar berekend en is het verschil de vermogensaanwas die in de heffing wordt betrokken.

(Reguliere) inkomsten als storting

Gedurende het jaar doen zich omstandigheden voor die een correctie van de berekening rechtvaardigen. Inkomsten, zoals rente en dividend, die reeds belast zijn als regulier voordeel en aan het eind van het jaar tot het (eind)vermogen behoren, zouden niet nogmaals in de belastingheffing moeten worden betrokken. Dit geldt eveneens voor inkomen uit box 1 of box 2 dat in die box is belast, maar vervolgens onderdeel is geworden van het box 3 vermogen. In de Memorie van Toelichting (MvT) op het nieuwe artikel 5.9 Wet IB 2001 wordt weliswaar gewezen op de rangorderegeling van artikel 2.14 lid 2 Wet IB 2002, maar dit ziet enkel op het gegeven dat de vermogensbestanddelen zelf van box 1 en box 2 niet tot de belastbare grondslag van box 3 behoren. In de conceptwettekst van artikel 5.9 e.v. Wet IB 2001 noch in de MvT is duidelijk terug te vinden dat de inkomsten uit vermogensbestanddelen die reeds in de belastingheffing zijn betrokken, als storting moeten worden aangemerkt om tot een juiste belastinggrondslag te komen voor de VAB. De NOB verzoekt dit (duidelijker) in de wet vast te leggen.

Stortingen en onttrekkingen binnen de boxen

Om tot een juiste belastinggrondslag te komen, worden stortingen en onttrekkingen gecorrigeerd in de vermogensvergelijking. Hiermee wordt de vermogensaanwas in box 3 afgebakend van de inkomensbronnen in box 1 en box 2.

Als bijvoorbeeld een vermogensbestanddeel wordt verplaatst van box 3 naar box 2 (zoals een storting van gelden op aandelen in box 2) dan wel box 1 (zoals gelden die worden aangewend voor de eigen woning) dan behoort dat vermogensbestanddeel vanaf dat moment niet meer tot box 3. Dit leidt tot een sluitend systeem binnen de boxen, maar er kunnen ook kanttekeningen bij worden geplaatst. In onderdeel 5 werken we die verder uit.

5. Zakelijkheidsbeginsel versus het inkomensbegrip

Het zakelijkheidsbeginsel leidt tot een correctie naar de 'waarde economisch verkeer' (WEV), bijvoorbeeld bij transacties tegen een te lage of te hoge waarde. Een voorbeeld is het geval van een verkoop van een vermogensbestanddeel aan een ander tegen een te lage prijs. Door de correctie naar de WEV wordt een belaste inkomst geconstateerd ondanks het feit dat er geen of een lager inkomen wordt genoten (de draagkracht vermeerdert niet of in ieder geval met een lager bedrag).

Hiermee wordt de kern van het zakelijkheidsbeginsel geraakt, namelijk dat het inkomen in de belastingheffing betreft dat feitelijk niet wordt genoten en ook niet leidt tot draagkrachtvermeerdering. Het zakelijkheidsbeginsel is in de ogen van de NOB wezensvreemd aan een heffing in een niet-zakelijke sfeer. Wij hebben hier al eerder op gewezen⁵ en verwijzen daarnaast nogmaals naar de overwegingen in het Kerstarrest, dat naar het oordeel van de Hoge Raad (r.o. 3.3.3 - 3.3.4) de wetgever geen inkomsten moet belasten die de belastingplichtige in werkelijkheid niet genoten heeft:

'3.3.3 [...] Dit sluit aan bij de algemene strekking van de Wet IB 2001 om een heffing in het leven te roepen naar de, aan het daadwerkelijk genoten inkomen ontleende, draagkracht. Dit betekent dat naar de strekking van de wet buiten de heffing moeten blijven de voordelen die de belastingplichtige niet heeft genoten, maar had kunnen behalen als hij zijn bezittingen daaraan dienstbaar had gemaakt en/of als hij meer geluk had gehad.

3.3.4 Ten aanzien van de exploitatie van vermogen geldt bovendien dat het recht op ongestoord genot van eigendom, verankerd in artikel 1 EP, meebrengt dat de Staat zich niet ongelimiteerd mag mengen in de keuzes van een burger bij het gebruik of de exploitatie van zijn bezittingen.'

⁵ Zie de reactie van 20 oktober 2023 op de internetconsultatie Wet werkelijk rendement box 3, onderdeel B.1.

De NOB is van mening dat het zakelijkheidsbeginsel niet goed past in een belastingheffing over vermogensbestanddelen in box 3. Daarbij dient bedacht te worden dat er in voorkomende gevallen sprake is van een schenking en er schenkbelasting kan worden geheven.

Doorschuiven van de belastingclaim

Het is ook mogelijk om als basis een systeem te hanteren dat bij diegene die het vermogensbestanddeel tegen een (te) lage waarde heeft verkregen, de vermogensmutatie belast door uit te gaan van de prijs die hij of zij heeft betaald, zodat het 'werkelijke rendement' bij die belastingplichtige wordt belast. In dit concept wordt de claim doorgeschoven naar de verkrijger. In de MvT (pagina 23) wordt betoogd dat daarvoor niet is gekozen omdat het de mogelijkheid biedt van een "zeer langdurig uitstel van belastingheffing".

Op zichzelf bezien kan dat juist zijn, maar de huidige vormgeving is naar de mening van de NOB in strijd met het draagkrachtbeginsel. Bij de vervreemder treedt in dergelijke gevallen immers geen draagkrachtvermeerdering op. Pas bij realisatie door de verkrijger doet zich dat voor. Bovendien creëert de afwezigheid van een doorschuifregeling een liquiditeitsprobleem bij de vervreemder. Aangezien dit een belangrijk argument is voor onroerende zaken en startende ondernemingen om te kiezen voor een VWB, stelt de NOB voor om voor dergelijke gevallen alsnog een doorschuifmogelijkheid (al of niet naar keuze) op te nemen.

Afbakening met privésfeer

Een andere sfeerovergang doet zich voor als een vermogensbestanddeel zich verplaatst van box 3 naar de 'privésfeer' (het vermogensbestanddeel is geen onderdeel meer van de grondslag van box 3) of andersom. In dat geval wordt op basis van het zakelijkheidsbeginsel, de waarde ten tijd van de storting of onttrekking gecorrigeerd naar de waarde in het economisch verkeer. Op die manier worden handelingen bij een sfeerovergang met privé verzakelijkt.

Hoewel dit begrijpelijk lijkt vanuit het concept van een VAB, levert het in de praktijk toch de nodige vragen op. In een aantal gevallen leidt de zakelijkheidstoets immers tot een heffing die als zeer onredelijk wordt ervaren. Denk bijvoorbeeld aan het geval dat iemand dollars heeft gekocht voor een vakantie in de Verenigde Staten. Bij besteding van die dollars op een later moment (bijvoorbeeld voor een etentje of hotelkosten), kan er een koersverschil zijn dat – door de zakelijkheidstoets – leidt tot een positieve of negatieve vermogensaanwas.

Te denken valt ook aan het geval dat iemand een kunstverzameling ter belegging aanhoudt, vervolgens een groot deel daarvan verkoopt en het restant nog enkel in huis heeft hangen, waarbij die objecten niet meer 'hoofdzakelijk ter belegging dienen'. Moet dan worden afgerekend over de waardemutatie van de resterende kunstobjecten?

De NOB vraagt zich af of dergelijke effecten zijn onderkend en beoogd?

Verdeling nalatenschap of huwelijksgoederengemeenschap

Een ander voorbeeld dat in de praktijk tot de nodige discussie zal leiden, betreft de verdeling van een nalatenschap waarbij een afrekening tegen WEV zal plaatsvinden bij de erflater over zijn of haar deel van de vermogensbestanddelen in box 3. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een wettelijke verdeling, terwijl de positie van de erfgenaam in praktische zin niet wijzigt. Hier wreekt zich naar de mening van de NOB dat er geen mogelijkheid wordt geboden om, al of niet onder voorwaarden, de belastingclaim door te schuiven naar de erfgenaam of erfgenamen.

Dit probleem lijkt zich ook voor te doen ingeval van een scheiding tussen partners waarbij het vermogen in box 3 onder elkaar wordt verdeeld; de MvT biedt op dit punt geen duidelijkheid. De NOB is van mening dat ook in die gevallen de mogelijkheid van een doorschuif van de belastingclaim, al of niet onder voorwaarden, moet worden geboden. In de TBS-regeling, eigenwoningregeling en AB-regeling wordt daar wel in voorzien. Dat zou naar de mening van de NOB ook voor deze gevallen moeten gelden.

Dit probleem lijkt zich ook voor te doen ingeval van het aangaan of verdeling van een (beperkte) gemeenschap van goederen waartoe box 3 vermogen gaat behoren of behoort. De MvT biedt op dit punt in algemene zin geen duidelijkheid. In onderdeel '3.7.2 Indirect rendement onroerende zaken' wordt voor onroerende zaken expliciet opgemerkt dat ervoor is gekozen om geen doorschuifregelingen te introduceren en het uitstel van de heffing over de vermogenswinst te beperken tot het moment waarop de onroerende zaak de box 3-sfeer met de vermogenswinstbelasting bij de belastingplichtige (gedeeltelijk) verlaat. Ook dit is strijdig met de doorschuifregelingen die de TBS-regeling, eigenwoningregeling en AB-regeling wel kennen. Dit leidt tot de merkwaardige en onbegrijpelijke situatie dat een belastingplichtige die gaat trouwen in een algehele gemeenschap van goederen wordt geconfronteerd met een box 3 heffing over de helft van de waarde van de onroerende zaken in box 3 die tot de gemeenschap gaat behoren, terwijl de AB-claim op AB-aandelen kan worden doorgeschoven. De NOB is van mening dat ook in die gevallen de mogelijkheid van een doorschuif van de belastingclaim, al of niet onder voorwaarden, moet worden geboden.

Grensoverschrijdende situaties

Er treedt ook een sfeerovergang op ingeval de belastingplichtige emigreert of immigrereert. Bij emigratie wordt afgerekend tegen de WEV en bij immigratie wordt een zogenoemde step-up gehanteerd naar de WEV (artikel 5.12 Wet IB 2001).

Binnen het concept van de VAB zijn dit begrijpelijke regelingen. Zoals uit het voorgaande blijkt, is de NOB echter van mening dat een VWB met doorschuifmogelijkheden is te prefereren om het inkomensbegrip (de draagkrachtvermeerdering) beter tot uitdrukking te brengen en liquiditeitsproblemen te voorkomen. In een dergelijk systeem kan de belastingclaim worden gewaarborgd door het opleggen van een conserverende aanslag.

6. Vermogenswinstbelasting (vastgoed en startende ondernemingen)

Voor vastgoed (niet zijnde de eigen woning in box 1) en startende ondernemingen (niet zijnde een aanmerkelijkbelang in box 2) bestaat het belastbare resultaat uit reguliere voordelen en vervreemdingsvoordelen. Dit is een combinatie van het belasten van inkomen uit die vermogensbestanddelen en een vermogenswinstbelasting.

De NOB is voorstander van deze systematiek, maar pleit er wel voor om – zoals hiervoor toegelicht – in een aantal gevallen een doorschuifregeling op te nemen.

7. Beginwaarde bij aanvang vermogenswinstbelasting

Bij inwerkingtreding van het wetsvoorstel wordt de verkrijgingsprijs van vermogensbestanddelen die via de vermogenswinstbelasting in de heffing worden betrokken (onroerende zaken en aandelen in een startende onderneming) gesteld op de waarde economisch verkeer die aan het begin van het kalenderjaar 2028 aan die bezittingen kan worden toegekend. De situatie kan zich voordoen dat de daadwerkelijke verkrijgingsprijs van een dergelijke bezitting (substantieel) lager is dan de waarde in het economische verkeer begin 2028. Hiervan is sprake als een vermogensbestanddeel in het jaar voorafgaand aan inwerkingtreding is aangekocht en dat jaar tevens in waarde is gedaald. Alsdan is de beginwaarde bij aanvang van de vermogenswinstbelasting lager dan de daadwerkelijke verkrijgingsprijs, terwijl deze waardedaling op basis van de forfaitaire spaarvariant in beginsel niet in de heffing is betrokken.

De NOB vraagt de staatssecretaris in hoeverre is onderzocht om de beginwaarde voor onroerende zaken en aandelen in een startende onderneming te stellen op het minste van de daadwerkelijke verkrijgingsprijs of de waarde economisch verkeer die aan het begin van het kalenderjaar 2028 aan die bezittingen kan worden toegekend.

8. Belastingheffing van tweede woningen (waaronder 'eigen gebruik')

In het wetsvoorstel worden tweede (of eventueel meerdere) woningen op twee manieren in de belastingheffing in box 3 betrokken. Ten eerste wordt de waardemutatie belast (vervreemdingsvoordeel) op het moment dat die wordt gerealiseerd; zijnde een VWB. De waardemutatie wordt bepaald door de overdrachtprijs minus de verkrijgingsprijs. Dit is een systeem dat we ook in box 2 kennen en waarvan de NOB een voorstander is, omdat het belasting heft op het moment dat er draagkrachtvermeerdering (of – vermindering) optreedt.

Zakelijkheidsbeginsel

De overdrachts- en verkrijgingsprijs worden gecorrigeerd naar WEV uit hoofde van het zakelijkheidsbeginsel, als een overdrachts- en verkrijgingsprijs 'ontbreekt of niet onder normale omstandigheden tot stand is gekomen' (artikel 5.22 lid 2 en 5.23 lid 2 Wet IB 2001). Evenals bij een VAB doet zich hier de vraag voor of een zakelijkheidscorrectie is gerechtvaardigd in een niet-zakelijke vermogenssfeer. De NOB plaatst hierbij dezelfde kanttekeningen als ze hiervoor heeft gemaakt op dit punt.

Eigen gebruik tweede woning

Ten tweede vindt er belastingheffing over de inkomsten (reguliere voordelen) uit vastgoed in box 3 plaats. Deze is afhankelijk van de aard van het gebruik van het vastgoed gedurende het belastingjaar:

- Vastgoed in aanbouw: geen belastingheffing;
- Verhuur voor $\geq 90\%$ van de periode: het werkelijke inkomen;
- Overige situaties: de vastgoedbijtelling, tenzij het werkelijke inkomen hoger is.

In het commentaar op de internetconsultatie heeft de NOB al aangegeven grote bezwaren te hebben tegen de belastingheffing op eigen gebruik. Het is naar de mening van de NOB principieel onjuist om het eigen gebruik als inkomen te belasten aangezien het een consumptieve besteding betreft en het object geen inkomsten genereert en er dus ook geen draagkrachtvermeerdering optreedt.

In de *Aanvullende reactie wetsvoorstel 'Wet werkelijk rendement box 3'* (12 juli 2024, onderdeel 3)⁶ is de NOB uitgebreid ingegaan op het karakter van een forfaitaire heffing over eigen gebruik en het feit dat daarop in de literatuur fundamentele kritiek is geleverd.⁷ Wij wijzen daarnaast op de overwegingen van Rijkers en Van Vijfeijken (*Essay voor commissie herziening belastingstelsel*, 2011, par 7.4, p. 5) die schrijven:

" Ook kan het in aanmerking nemen van zelf gecreëerde consumptie gewenst worden. Deze funderingen schieten echter tekort en komen in strijd met het draagkrachtbeginsel. Zij streven immers een andere gelijkheid na (van beleggingen, van nut) dan de gelijkheid in koopkracht. Zij gaan voorbij aan het feitelijke gegeven dat een eigen woning vanwege het eigen gebruik nu eenmaal geen koopkracht oplevert waaruit belasting kan worden voldaan. Voor zover het eigen gebruik aangaat, is de eigen woning niet inkomengenererend. In een op koopkracht gebaseerd inkomensbegrip is daarom geen plaats voor fictief huurwaarde-inkomen. "

De NOB wijst in dit kader ook naar haar rapport *Internationaal onderzoek box 3 (april 2025)* waarin is onderzocht in hoeverre andere westerse landen een heffing kennen van het eigen gebruik van een (tweede) woning. Uit het onderzoek blijkt dat 75% van de landen het eigen gebruik niet in de belastingheffing betrekken. Hoewel enkele landen het eigen gebruik dus forfaitair belasten (België, Italië en Spanje) gebeurt dat in het overgrote deel van de landen niet.

De NOB constateert dat Nederland met een dergelijke heffing afwijkt van het grootste deel van de andere (onderzochte) westerse landen en dat de argumentatie om deze heffing in te voeren weinig overtuigend is. Betoogd wordt namelijk dat alle voordelen, waaronder die in natura, tot de belastinggrondslag behoren en voorts dat het eigen gebruik in economische zin tot een voordeel leidt.

Voordelen in natura kunnen inderdaad tot de belastinggrondslag behoren als deze een vergoeding door een ander vormen voor het gebruik van een vermogensbestanddeel. Denk in dit kader aan een geldlening, waarbij de schuldenaar geen rente betaalt maar diens vakantiewoning gedurende een bepaalde periode beschikbaar stelt. In dit geval is daadwerkelijk sprake van een inkomst doordat de bate voortkomt uit een handeling in het economische (ruil)verkeer. Bij gebruik van een eigen woning is van een dergelijke handeling in het economische (ruil)verkeer geen sprake. Het voordeel van het eigen gebruik speelt zich af in de consumptieve sfeer. Het kan volgens de NOB dus ook niet worden aangemerkt als een 'voordeel in economische zin', juist omdat het voordeel niet opkomt in het economische (ruil)verkeer.

⁶ <https://www.nob.net/publicaties/reflecties-ontwikkelingen-wetsvoorstel-box-3/>

⁷ Zie bijvoorbeeld de Commissie Van Lawick (Kamerstukken II 1969/70, 10790, nr. 5, p. 25)

Hoogte van de vastgoedbijtelling

De NOB merkt in dit kader op dat de tweede woningen, waarop de voorgestelde vastgoedbijtelling van toepassing zal zijn, waarschijnlijk slechts een beperkt aantal weken per jaar voor zelfbewoning worden gebruikt, maar dat de bijtelling lijkt te zijn gebaseerd op het beschikbaar zijn voor eigen gebruik gedurende het gehele jaar. Een vastgoedbijtelling die uitgaat van de fictie dat de tweede woning het gehele jaar ook als zodanig gebruikt wordt, miskent de realiteit.

Factoren zoals ongewenste leegstand en/of feitelijk gebruik dat zich beperkt tot het vakantie seizoen, roepen allerlei vragen op naar de legitimiteit van het hanteren van een fictie die al dit soort elementen die onderdeel zijn van de realiteit, volledig negeert.

Bovendien ontstaat door het toepassen van een vastgoedbijtelling wegens eigen gebruik van een tweede woning een verschil met het niet toepassen van een dergelijke heffing over andere waardevolle (recreatieve) gebruiksvoorwerpen, zoals het bezit van (dure) personenauto's, campers en (plezier)vaartuigen. Daarvan kan ook worden gezegd dat deze voor de bezitter een besparing van huur oplevert. In een stelsel dat het werkelijke inkomen beoogt te belasten, is een forfaitaire heffing over een vakantiewoning – die strikt beschouwd in veel gevallen geen bron van inkomen zal zijn, zie ook hiervoor – lastig te verdedigen en door de ongelijke behandeling met overig recreatief vermogen onrechtvaardig. Hierbij vraagt de NOB zich af hoe dit zich verhoudt tot de gemeentelijke forensenbelasting, waarbij niet alleen belasting is verschuldigd over het bezit van onroerende zaken, maar ook bij (verplaatsbare) stacaravans, woonboten en chalets.⁸

Omdat wordt aangesloten bij het 'beschikbaar zijn voor eigen gebruik', vraagt de NOB zich af in hoeverre moet worden aangesloten bij de jurisprudentie over de forensenbelasting. Hierbij is veelal bepaald dat alleen forensenbelasting is verschuldigd indien de belastingplichtige een tweede woning voor meer dan 90 dagen ter beschikking heeft. Hierbij is geen forensenbelasting verschuldigd indien de eigenaar van de woning contractueel heeft vastgelegd met een exploitant van vakantiewoningen dat de woning voor minder dan 90 dagen beschikbaar is voor eigen gebruik. Bij deze heffing is het aantal dagen dat de belastingplichtige werkelijk gebruik maakt van de woning niet van belang. Het gaat om de beschikbaarheid.

De NOB wijst in dit kader ook op de discussies die momenteel worden gevoerd over de houdbaarheid van het eigenwoningforfait, de verhoging ervan voor duurdere koopwoningen (de zogenoemde villataks), in het licht van de ontwikkeling van de rechtspraak. De NOB vraagt zich af in hoeverre het onderscheid in gebruik tussen een eigen woning en een tweede woning het verschil in het forfaitaire percentage rechtvaardigt.

⁸ Zie bijvoorbeeld https://www.kaagenbraassem.nl/Inwoners_en_ondernemers/Belastingen/Forensenbelasting

Weliswaar is de aanwending van de eigen woning primair gericht op eigen gebruik en kan dat voor de tweede woning anders liggen, maar het is de vraag of dit (graduele) verschil een dergelijk onderscheid in het forfaitaire percentage (0,35% ten opzichte van 3,35%) rechtvaardigt. Dit geldt overigens ook voor het hogere forfaitaire percentage van 2,35% voor eigen woningen met een waarde van meer dan EUR 1.330.000 (2025). Het hogere percentage wordt onderbouwd met als argument dat bij woningen met een hogere waarde het beleggingsaspect een grotere rol speelt. Ook hierbij komt de vraag op of deze argumentatie, in de huidige maatschappelijke verhoudingen, een dergelijk groot onderscheid in forfaitair rendement kan rechtvaardigen? Meer in zijn algemeenheid vraagt de NOB zich derhalve af, als een heffing over het eigen gebruik gerechtvaardigd is, op welke wijze het beleggingsaspect in al deze situaties moet worden meegewogen?

Tenslotte vraagt de NOB nog aandacht voor artikel 5.15 lid 6 Wet IB 2001 dat bepaalt dat, in bepaalde situaties, de voordelen van het eigen gebruik door belastingplichtige, diens partner of huisgenoten niet tot de belastbare grondslag wordt gerekend. Het is de NOB niet duidelijk wat hiermee wordt bedoeld en hoe zich dit verhoudt tot het belasten van het eigen gebruik door middel van de vastgoedbijtelling.

Kostenaftrek tweede eigen woning

In het wetsvoorstel wordt de kostenaftrek beperkt tot kosten die betrekking hebben op de reguliere voordelen die zijn genoemd in de artikelen 5.6, 5.15 en 5.16 (artikel 5.38) Wet IB 2001. Gevolg hiervan is dat kosten aftrekbaar zijn op het reguliere inkomen van een tweede eigen woning, aangezien de tweede eigen woning wordt genoemd in artikel 5.15 Wet IB 2001. In dat artikel wordt echter ook de vastgoedbijtelling genoemd, namelijk in lid 1, onderdeel a en lid 2, onderdeel b. De NOB vraagt zich af of dit betekent dat kostenaftrek ook mogelijk is ingeval de vastgoedbijtelling van toepassing is?

9. Conserverende aanslag bij emigratie over onroerende zaken

Mogelijkheid tot directe afrekening bij emigratie – afrekening op verzoek

Bij emigratie wordt uitgegaan van een fictieve vervreemding van in het buitenland gelegen onroerende zaken. Dit heeft tot gevolg dat de waardeveranderingen die gedurende de binnenlandse belastingplicht hebben plaatsgevonden maar nog niet in de heffing zijn betrokken, alsnog in de heffing worden betrokken. Op grond van het voorgestelde artikel 5.37 lid 2, Wet IB 2001 worden *de in het buitenland gelegen onroerende zaken* op het tijdstip onmiddellijk voorafgaande aan het anders dan door overlijden ophouden van de binnenlandse belastingplicht, geacht te zijn vervreemd tegen de waarde in het economische verkeer van die onroerende zaken op dat tijdstip.

Als gevolg van de voorgestelde wijziging van artikel 2.8 lid 2 Wet IB 2001 wordt het resultaat dat op grond van het voorgestelde artikel 5.37 lid 2 Wet IB 2001 in aanmerking wordt genomen aangemerkt als te conserveren inkomen.

De NOB deelt de mening dat een directe afrekening over de meerwaarde van de onroerende zaken in veel gevallen onwenselijk zal zijn, nu door het ontbreken van een tegenprestatie een directe afrekening tot liquiditeitsproblemen kan leiden. De NOB acht het echter wenselijk om op verzoek van de belastingplichtige een directe afrekening mogelijk te maken.

Een conserverende aanslag brengt immers administratieve lasten en complexiteit met zich mee. De (gedeeltelijke) invordering bij ontvangst van inkomen uit de onroerende zaken leidt tot (administratieve) lasten, hetgeen belastingplichtigen als ongewenst kunnen ervaren. Om dergelijke redenen kan een directe afrekening wenselijk zijn. De NOB adviseert daarom te voorzien in de mogelijkheid tot directe afrekening (op verzoek van de belastingplichtige).

Uitsluitend conserverende belastingaanslag bij emigratie naar niet-Verdragsland

Uit de MvT (pagina 39) volgt dat de inspecteur *in beginsel* geen (conserverende) belastingaanslag zal opleggen ten aanzien van onroerende zaken die zijn gelegen in een land waarmee Nederland een verdrag heeft gesloten ter voorkoming van dubbele belasting. De belastingverdragen die Nederland heeft gesloten plegen namelijk het heffingsrecht over vermogenswinsten behaald met de vervreemding van onroerende zaken exclusief toe te wijzen aan de staat waarin de onroerende zaak is gelegen. Ten aanzien van in Nederland gelegen onroerende zaken blijft een belastingplichtige ook na emigratie belastingplichtig. Daarom worden in het voorgestelde artikel 5.37 lid 2 Wet IB 2001 alleen in het buitenland gelegen onroerende zaken genoemd.

Beoogd lijkt dat enkel een conserverende aanslag zal worden opgelegd indien sprake is van emigratie en de belastingplichtige vastgoed bezit in een niet-Verdragsland. De woorden *in beginsel* leiden echter tot verwarring. De NOB verzoekt te bevestigen dat enkel een conserverende belastingaanslag zal worden opgelegd ten aanzien van onroerende zaken die zijn gelegen in een land waarmee Nederland geen verdrag heeft gesloten ter voorkoming van dubbele belasting. Mocht dit een onjuiste lezing van de toelichting zijn, dan verzoekt de NOB om te verduidelijken in welke situaties bij emigratie een conserverende belastingaanslag zal worden opgelegd.

Invordering conserverende belastingaanslag

Voor wat betreft de conserverende belastingaanslag die wordt opgelegd over de meerwaarde van onroerende zaken ten tijde van een emigratie wordt in het voorstel aangesloten bij de systematiek die geldt voor een conserverende belastingaanslag die wordt opgelegd over een aanmerkelijk belang, waarbij wordt voorzien in uitstel van betaling. Met de voorgestelde invoeging van artikel 25 lid 22 Invorderingswet 1990 wordt bewerkstelligd dat voor onbepaalde tijd uitstel van betaling wordt verleend voor de opgelegde conserverende belastingaanslag inkomstenbelasting bij een fictieve vervreemding van in het buitenland gelegen onroerende zaken.

Het uitstel van betaling wordt op grond van het voorgestelde artikel 25 lid 22 Invorderingswet 1990 – kort gezegd – beëindigd wanneer er middelen vrijkomen waarmee de belastingschuldige zijn belastingaanslag kan voldoen. Hiervan kan sprake zijn als de belastingschuldige de onroerende zaak, bijvoorbeeld een vakantiehuis in het buitenland, verkoopt.

Hoewel uit de MvT de bedoeling volgt dat (gedeeltelijke) invordering plaats dient te vinden indien er middelen vrijkomen waarmee de belastingplichtige de aanslag kan voldoen, verzoekt de NOB te bevestigen dat (gedeeltelijke) invordering niet aan de orde is wanneer naar Nederlandse maatstaven sprake is van inkomen door eigen gebruik. In dit laatste geval zou de belastingplichtige door de invordering immers alsnog met liquiditeitsproblemen kunnen worden geconfronteerd, hetgeen juist beoogd wordt te voorkomen.

Invordering conserverende aanslag – nadere toelichting op begrip ‘middelen’

In geval van emigratie wordt voor onbepaalde tijd (renteloos) uitstel van betaling verleend voor de conserverende belastingaanslag inkomstenbelasting die wordt opgelegd over de fictieve vervreemding die wordt aangenomen bij in het buitenland gelegen onroerende zaken, artikel 25 lid 22 Invorderingswet 1990. Uitstel van betaling wordt wenselijk geacht nu geen liquide middelen vrijkomen waarmee de belastingschuldige de belasting kan voldoen. Het uitstel van betaling wordt op grond van het voorgestelde artikel 25 lid 22 Invorderingswet 1990 beëindigd wanneer er *middelen* vrijkomen waarmee de belastingschuldige zijn belastingaanslag kan voldoen. Rekening wordt vervolgens gehouden met de in het buitenland verschuldigde belasting.

Niet nader gedefinieerd is wat in dit kader onder ‘*middelen*’ wordt verstaan. Blijkens de MvT wordt het niet onredelijk geacht om een belastingschuldige te vragen zijn openstaande belastingschuld te voldoen als hij *middelen* ontvangt waarmee hij de openstaande belastingaanslag kan voldoen *en de ontvangst van die middelen nauw samenhangen met het voorwerp* – de onroerende zaken of de rechten daarop – *dat aan het uitstel ten grondslag ligt*. Ter illustratie wordt de verkoop van een vakantiehuis als voorbeeld gegeven.

De NOB verzoekt om een nadere toelichting wat onder *'middelen'* wordt verstaan. Uitgaande van de systematiek die ten grondslag ligt aan deze wetgeving lijkt het passend om de (gedeeltelijke) invordering te beperken tot situaties waarin sprake is van middelen uit een vervreemding, en niet ook middelen uit andersoortig inkomen zoals huuropbrengsten. Daarnaast zou een (gedeeltelijke) invordering bij ander soortig inkomen dan vervreemdingsresultaten tot (uitvoeringstechnische) complicaties kunnen leiden. Ter toelichting hierop geldt het volgende.

Indien de onroerende zaak daadwerkelijk wordt vervreemd vervalt het uitstel van betaling, artikel 25 lid 22 Invorderingswet 1990. Indien de onroerende zaak minder waard is geworden dan waarvan is uitgegaan bij het opleggen van de conserverende belastingaanslag als gevolg van emigratie (of indien de belastingtarieven zijn gewijzigd) zou de verschuldigde inkomstenbelasting bij de daadwerkelijke vervreemding lager zijn geweest dan de verschuldigde belasting die uit de opgelegde conserverende belastingaanslag volgt. Op grond van het voorgestelde artikel 26 lid 9 onderdeel a en b Invorderingswet 1990 wordt de conserverende belastingaanslag verminderd en slechts ingevorderd voor zover de daarin begrepen vermogenswinst daadwerkelijk is gerealiseerd. Het verschil wordt kwijtgescholden. Hiermee wordt voorkomen dat belasting moet worden betaald over een voordeel dat uiteindelijk nooit is gerealiseerd. Dit sluit aan bij heffing over werkelijk rendement. Daarnaast wordt bij de invordering rekening gehouden met het heffingsrecht van een ander land bij vervreemding zodat dubbele heffing wordt voorkomen, artikel 26 lid 9 onderdeel c invorderingswet 1990.

Indien tussentijdse invordering heeft plaatsgevonden vanwege ander soortig inkomen, zoals huur, zou een teruggaaf moeten worden verleend om heffing over het werkelijke vervreemdingsresultaat te realiseren. Dit lijkt uitvoeringstechnisch complex en ongewenst.

De NOB geeft daarom in overweging om onder *'middelen'* enkel te verstaan *'middelen die worden ontvangen door vervreemding van de onroerende zaak'*.

10. Certificeren van vermogen

In de MvT wordt op pagina 85 geschreven dat gecertificeerd onroerend goed wordt belast onder het vermogensaanwasregime en dus niet onder de vermogenswinstbelasting. Betoogd wordt dat de certificaten niet vallen onder artikel 5.15 lid 3 Wet IB 2001 omdat de rechten die uit de certificaten voortvloeien niet zijn aan te merken als "zakelijke rechten die direct of indirect betrekking hebben op onroerende zaken".

In de MvT staat:

“Civielrechtelijk wordt een uitgereikt certificaat als een vorderingsrecht van de certificaathouder op de STAK aangemerkt. De certificaathouder heeft geen goederenrechtelijke aanspraak, maar een verbintenisrechtelijke aanspraak ten opzichte van de STAK. Dit vorderingsrecht valt in het voorgestelde stelsel voor box 3 onder het vermogensaanwasregime.”

Hoewel deze constatering juist is, komt de vraag op of deze conclusie past in de wijze waarop in het belastingrecht wordt omgegaan met certificaten die zijn uitgereikt door een stichting administratiekantoor (STAK). Sinds de zestiger jaren van de vorige eeuw kennen we een besluit waarin, onder bepaalde voorwaarden, de certificaten van aandelen die tot een aanmerkelijkbelang behoren, behandeld worden als de aandelen zelf. De voorwaarden zien – kort gezegd – op het geval dat de certificaten in economische zin zijn te vereenzelvigen met de aandelen. Enkel het stemrecht op de aandelen bevindt zich bij het bestuur van de STAK, maar voor het overige komen alle rechten van de aandeelhouders toe aan de certificaathouders.

Hoewel dit besluit is geschreven voor AB-houders, is het sinds jaar en dag gebruikelijk dat ook in andere situaties certificaten fiscaal gelijk worden gesteld aan de onderliggende vermogensbestanddelen. Denk in dit kader aan een vennootschap die een deelneming houdt via een STAK en daar, als aan de overige voorwaarden wordt voldaan, de deelnemingsvrijstelling op kan toepassen.

In het geval het bestuur van de STAK uit dezelfde personen bestaat als de aandeelhouders, is het bovendien denkbaar dat er ‘beschikkingsmacht is als ware het eigen vermogen’ (BNB 1986/16) en reeds om die reden het onderliggende vermogensbestanddeel wordt toegerekend aan de beschikkingsgemachtigde, zijnde de certificaathouder(s). Hoewel juridisch een enigszins andere rechtsvorm, wordt bij een afgezonderd particulier vermogen (artikel 2.14a Wet IB 2001), waarbij het vermogensbestanddeel ook geen eigendom hoeft te zijn, dit eveneens toegerekend aan de insteller van het APV.

In al deze gevallen ligt het juridische eigendom weliswaar bij een ander, maar wordt het economische belang alsnog toegerekend. De reden om het vermogensbestanddeel fiscaal toe te rekenen, is dat in het fiscale recht voor die gevallen de ‘substance over form’ gedachte geldt, met name omdat we in het fiscale recht (en zeker bij de inkomsten- en vennootschapsbelasting) de economische gerechtigheid leidend vinden.

De NOB is van mening dat in box 3 niet moet worden afgeweken van de gebruikelijke gang van zaken in het belastingrecht, zeker niet omdat het in casu een onderdeel van de inkomstenbelasting betreft. Dat geldt ook voor het geval dat onroerende zaken gecertificeerd zijn, omdat in dat geval het economische belang bij het vastgoed – bij een correcte certificering – geheel toebehoort aan de certificaathouder. De reden om bij onroerende zaken uit te gaan van een vermogenswinstbelasting, namelijk dat er niet zonder meer liquiditeiten beschikbaar zijn om de belasting te betalen over de waardemutatie, doet zich ook in deze gevallen voor. De NOB pleit er in zijn algemeenheid voor om certificaten, bij een correcte certificering, gelijk te stellen aan het onderliggende vermogensbestanddeel en, meer in het bijzonder, om dat ook te doen bij certificaten van onroerende zaken of startende ondernemingen.

11. Genietingstijdstip

Ingevolge het voorgestelde artikel 5.62 lid 1 Wet IB 2001 worden reguliere voordelen als hoofdregel belast op het moment dat de belastingplichtige er de beschikkingsmacht over krijgt (kaststelsel). Dit sluit aan bij het kaststelsel zoals ook als uitgangspunt gold voor het bepalen van inkomsten uit vermogen in de Wet IB 1964.

De NOB vraagt zich af in welke mate de jurisprudentie over het kaststelsel zoals gewezen onder de Wet IB 1964 relevant is voor de uitleg van het kaststelsel onder het wetsvoorstel.

Het voorgestelde artikel 5.62 lid 2 Wet IB 2001 bevat een uitzondering op de hoofdregel van het kaststelsel. Reguliere voordelen die betrekking hebben op een tijdvak van langer dan een jaar of op een tijdvak dat meer dan zes maanden voor het begin van het kalenderjaar is aangevangen, worden toegerekend aan het kalenderjaar waarop zij betrekking hebben (vorderingenstelsel).

De NOB onderkent het belang van het vorderingenstelsel als uitzondering op de hoofdregel. Het kaststelsel biedt immers ogenschijnlijk enige ruimte voor fiscale planning. Niettemin merkt de NOB op dat de toepassing van het vorderingenstelsel leidt tot aanzienlijke complexiteit, zowel in wetgeving als in uitvoering. Voor belastingplichtigen vereist dit stelsel immers een nauwkeurige juridische en feitelijke beoordeling van de relevante vermogensposities. Voorts merkt de NOB op dat het onderscheidende verschil tussen het kaststelsel en het vorderingenstelsel niet de uiteindelijke belastingdruk betreft, maar slechts de timing van de belastingheffing. De NOB vraagt zich derhalve af in hoeverre de toename in complexiteit en administratieve lasten in redelijke verhouding staan tot het beperkte doel dat met het vorderingenstelsel wordt gediend.

Voorts merkt de NOB op dat het vorderingenstelsel in bepaalde situaties tot onbillijke belastingheffing kan leiden. Een voorbeeld is een meerjarige depositorekening waarbij de rente jaarlijks wordt bijgeschreven, maar de belastingplichtige gedurende de looptijd contractueel geen toegang heeft tot de hoofdsom en rente. Alsdan wordt de rente wel jaarlijks in de heffing betrokken, terwijl de belastingplichtige niet feitelijk kan beschikken over de gelden. Een ander voorbeeld doet zich voor indien rente contractueel is verschuldigd, maar de betaling afhankelijk is van winsten of de kapitaalpositie van schuldenaar.

Daarnaast kan een mogelijke samenloop ontstaan tussen de waardering van vermogensbestanddelen en de in aanmerking te nemen reguliere voordelen. Hierbij kan worden gedacht aan de situatie waarin schuldenaar als gevolg van blijvende betalingsproblemen de verschuldigde rente op een vordering niet betaalt, terwijl deze feitelijk wel is verschuldigd. De NOB vraagt zich af of de crediteur in een dergelijk geval de verschuldigde rente in aanmerking mag nemen als waardevermindering op de vordering.

Ingevolge het wetsvoorstel is het vorderingenstelsel van toepassing voor reguliere voordelen die betrekking hebben op een tijdvak van langer dan een jaar of op een tijdvak dat meer dan zes maanden voor het begin van het kalenderjaar is aangevangen. De NOB merkt op dat het begrip “tijdvak” in dit verband niet eenduidig is afgebakend en daardoor ruimte laat voor interpretatie.

Het is onduidelijk of het tijdvak uitsluitend ziet op de looptijd van een onderliggende overeenkomst of dat ook andere criteria, zoals het moment waarop het voordeel wordt genoten of contractueel wordt toegekend, mede bepalend zijn. De NOB vraagt de staatssecretaris nader te verduidelijken op welke wijze het begrip “tijdvak” moet worden ingevuld, mede met het oog op de rechtszekerheid en de uitvoerbaarheid voor belastingplichtigen.

De NOB plaatst haar vraagtekens bij de noodzaak en proportionaliteit van het hanteren van het vorderingenstelsel in de situatie waarin een regulier voordeel weliswaar betrekking heeft op een tijdvak dat meer dan zes maanden vóór het kalenderjaar is aangevangen, maar dat tijdvak niet langer dan een jaar duurt. In dergelijke gevallen is het eventuele voordeel ten opzichte van het kasstelsel van relatief beperkte omvang en duurt de uitgestrektheid in de tijd slechts marginaal langer dan de helft van een jaar, hetgeen de vraag oproept in hoeverre dit daadwerkelijk een reëel risico op uitstel van belastingheffing oplevert.

Het voorgaande geldt *mutatis mutandis* voor het tijdstip waarop aftrekbare kosten en verschuldigde rente in aanmerking worden genomen.

12. Genotsrechten

Inherent aan de keuze voor een hybride box 3-belasting met een vermogensaanwasbelasting (hoofdregel) en een vermogenswinstbelasting (uitzondering voor vastgoed en aandelen in startende ondernemingen) is dat dit ook doorwerkt naar de regelgeving die van toepassing is op de diverse genotsrechten die een belastingplichtige kan hebben op vermogensbestanddelen die tot box 3 behoren. Er ontstaat hierdoor een gelaagdheid die – bij het lezen van het wetsvoorstel – begrijpelijk oogt, maar zeker ook tot nadere vragen leidt.

Kort samengevat, zien de spelregels van de voorgestelde box 3-wetgeving er voor situaties waarin sprake is van een genotsrecht als volgt uit:

Vol eigendom

Vermogensaanwasbelasting, tenzij vastgoed of aandeel in startende onderneming dan vermogenswinstbelasting.

Bloot eigendom

Bij vestiging van een genotsrecht (ongeacht type vermogensbestanddeel) geen vervreemdingsvoordeel, want hier tegenover staat waardedaling van onderliggend vermogensbestanddeel.

Vervolgens vermogensaanwasbelasting¹, tenzij vastgoed of aandeel in startende onderneming in die staat (als bloot eigendom) aangekocht dan vermogenswinstbelasting.

Genotsrecht

Vermogensaanwasbelasting

De NOB constateert dat de wetgever een aantal aandachtspunten heeft geadresseerd ten aanzien van genotsrechten en poogt hier praktische regels voor te geven, bijvoorbeeld met betrekking tot het gelijkmatig (lineair) laten afnemen van de waarde van het genotsrecht over de periode waarop het genotsrecht betrekking heeft. Het doel om hiermee lastige, actuariële berekeningen te vermijden, onderschrijft de NOB. Wel vraagt de NOB zich af of de voorgestelde wetstoepassing bij een levenslang vruchtgebruik, namelijk aan de hand van forfaitaire levensverwachtingstabellen, voldoende aansluit bij hetgeen de Hoge Raad in onder meer het Kerstarrest heeft bepaald: namelijk dat aangesloten moet worden bij de realiteit.

De NOB vestigt daarbij ook aandacht op het Onderzoek Rekenforfaits⁹ en de constatering dat het periodiek actualiseren van forfaits (om aansluiting te houden met de realiteit) tot waardemutaties kan leiden die direct belast dan wel aftrekbaar zijn. De NOB verzoekt dan ook de toepassing van forfaits door onder meer het gebruik van levensverwachtingstabellen waar mogelijk te beperken. De NOB deelt de aanbevelingen in het aangehaalde onderzoek om voor erfpachtrechten op woningen aan te sluiten bij de daadwerkelijk ontvangen huur en de daadwerkelijk gerealiseerde waardeinstijgingen. Alleen bij de vaststelling van de beginwaarde is het nodig het drukkende effect van de erfpachtverplichting te waarderen, waarvoor een forfait van belang kan blijven.

Daarnaast vraagt de NOB om de uitzondering voor vastgoed en aandelen in een startende onderneming één-op-één door te trekken naar de bloot eigendom situatie van dergelijke vermogensbestanddelen, ongeacht hoe deze zijn ontstaan. Hiermee wordt een vereenvoudiging bereikt van een toch al complexe wetgeving.

De NOB merkt verder op dat de voorgestelde regeling waarbij het genotsrecht vroegtijdig eindigt, bijvoorbeeld door overlijden van de vruchtgebruiker, kan leiden tot een hoge cumulatieve belastingdruk, aangezien op dat moment ook krachtens artikel 10 Successiewet mogelijk erfbelasting verschuldigd is. De NOB vraagt de wetgever hier kritisch naar te kijken en na te denken op welke wijze de (reeds) verschuldigde inkomstenbelasting die verband houdt met de verkrijging van het genotsrecht hierop in mindering kan komen.

13. Verliesverrekening (geen carry-back)

Het wetsvoorstel bevat de mogelijkheid om een verlies in box 3 onbeperkt te verrekenen met toekomstige inkomsten in box 3 ('carry-forward'). Om doelmatigheidsredenen geldt een verliesverrekeningsdrempel van € 500. De NOB is van mening dat deze mogelijkheden tot verliesverrekening te beperkt zijn, omdat het niet mogelijk is om verliezen in box 3 te verrekenen met inkomsten in box 3 die in een eerder jaar behaald zijn ('carry-back').

De NOB signaleert de volgende punten, die zich mogelijk ook niet verhouden tot het Unierecht, en die met name worden veroorzaakt door het ontbreken van een carry-backregeling.

⁹ Onderzoek naar het actualiseren van rekenforfaits voor de schenk- en erfbelasting, inkomstenbelasting, overdrachtsbelasting en omzetbelasting, Deloitte, 19 november 2024, p.38 e.v.

Expats

Stel bijvoorbeeld dat een werknemer met zijn gezin tijdelijk (voor bijvoorbeeld een periode van 3 jaar) naar Nederland verhuist (expats). Zijn werkelijk rendement in box 3 is als volgt:

Jaar 1: +5

Jaar 2: +5

Jaar 3: -10

Hij heeft geen aandelen vervreemd tijdens zijn verblijf in Nederland. Door de vermogensaanwas wordt hij in zowel jaar 1 als jaar 2 belast over 5 (in totaal 10). In jaar 3 vindt geen heffing plaats want het werkelijk rendement is negatief. Dit negatieve inkomen mag hij voortwentelen naar toekomstige jaren. Carry-back is echter niet mogelijk.

Nederland heft dus over 10 terwijl er tijdens de Nederlands periode per saldo geen werkelijk rendement is geweest. De NOB meent dat dit tot onrechtvaardige belastingheffing leidt die haaks staat op de doelstelling van de nieuwe wetgeving, namelijk dat er heffing plaatsvindt over het werkelijke rendement. Zeker nu Nederland een heffingsvoorbehoud maakt door het opleggen bij een conserverende aanslag over een aanwezige meerwaarde op het moment van emigratie, zou de wetgeving ook in een corrigerend mechanisme moeten voorzien indien er over een grondslag is geheven die meer bedraagt dan tijdens het verblijf in Nederland is aangegroeid.

Emigranten

Overigens kan zich dit ook voordoen bij een persoon die altijd in Nederland heeft gewoond indien in het jaar van emigratie naar een ander land een vermogensverlies is geleden en deze persoon daardoor een negatief box 3 inkomen heeft in de periode van 1 januari van het belastingjaar tot de datum van emigratie.

Overlijden

Als bij overlijden van de belastingplichtige nog niet alle verliezen in box 3 zijn verrekend, is er evenmin een mogelijkheid om de resterende verliezen nog te verrekenen.

Conclusie

De NOB is van mening dat deze uitkomsten onredelijk zijn. De maatregel kan bovendien nadelige gevolgen hebben voor het Nederlandse vestigingsklimaat. De NOB adviseert daarom te voorzien in een mogelijkheid om verliezen in box 3 ook te kunnen verrekenen met inkomsten in box 3 uit een of meer voorgaande jaren ('carry-back').

14. EU-aspecten

De NOB heeft in het vorige onderdeel een EU-risico gesignaleerd met betrekking tot de afwezigheid van een mogelijkheid tot carry-back van verliezen. Daarnaast wijst de NOB op een staatssteunrisico voor startende ondernemingen en heeft de NOB nog een vraag over de stand van zaken met betrekking tot familiebedrijven.

Startende ondernemingen

Onder andere voor aandelen in start-ups wordt een uitzondering gemaakt en gaat de vermogenswinstbelasting gelden. Zoals ook aangegeven in de aanvullende reactie van de NOB van 12 juli 2024 bij het Wetsvoorstel Wet Werkelijk Rendement Box 3, komt daarbij de vraag op of sprake kan zijn van indirecte staatssteun. In dat kader heeft de NOB met belangstelling kennisgenomen van de staatssteunanalyse van NautaDutilh en de conclusies die de Staatssecretaris daaraan verbindt in de brief van de Staatssecretaris van Financiën van 15 april 2024.¹⁰ NautaDutilh gaat onder andere in op de voorgenomen uitzondering voor aandelen in start-ups.

Volgens de analyse van NautaDutilh zijn er rechtvaardigingsgronden voor de uitzondering op aandelen in start-ups. De NOB wil in dit kader benadrukken, dat als er mogelijk sprake is van gerechtvaardigde steun, deze wel aangemeld zal moeten worden bij de Europese Commissie. Het gaat hier dus om een Unierechtelijke verplichting en niet om een keuze die is voorbehouden aan de lidstaat. Het is immers aan de Europese Commissie om te beoordelen of de uitzondering daadwerkelijk gerechtvaardigd is. Dit klemt temeer aangezien de rechtvaardigingsgronden niet uitvoerig worden uitgewerkt en toegelicht in de gepubliceerde analyse van NautaDutilh. De NOB adviseert dan ook om deze maatregelen aan te melden bij de Europese Commissie.

Uitzondering familiebedrijven

Toen op 8 september 2023 de internetconsultatie werd gestart voor de Wet werkelijk rendement box 3 was er een belangrijke uitzondering voor familiebedrijven opgenomen: de waardeontwikkeling van aandelen in familiebedrijven zou worden belast bij realisatie (vermogenswinstbelasting). Op donderdag 25 januari 2024 heeft de toenmalige staatssecretaris een brief aan de Tweede Kamer gestuurd waarin hij de kamer informeerde over de reacties op de consultatie en hierin tevens een aantal inhoudelijke wijzigingen aankondigde. Uit de bijlagen bij de kamerbrief bleek dat de definitie voor familiebedrijven zou worden aangepast in het wetsvoorstel en in overeenstemming zou worden gebracht met de definitie van de familietoets in de Successiewet.¹¹

¹⁰ Kamerstukken II 2023/24, 36203, nr. G

¹¹ (Amendement Van Dijk / Erkens, Kamerstukken II 2023/24, 36 421, nr. 11

In de kamerbrief van 15 april 2024 heeft de toenmalige staatssecretaris bij de Tweede Kamer aangekondigd dat voor aandelen in familiebedrijven niet langer de vermogenswinstbelasting gaat gelden, maar dat deze aandelen onder het reguliere regime van de vermogensaanwasbelasting gaan vallen.

Het Ministerie van Financiën heeft zelf onderzoek gedaan naar de verhouding van de uitzondering voor (onder meer) familiebedrijven met de Europese staatssteunregels. De bevindingen zijn getoetst door het inwinnen van extern juridisch advies bij NautaDutilh. NautaDutilh concludeert tot een risico van onrechtmatige staatssteun. In het thans voorliggende wetsvoorstel is dan ook niet langer een uitzondering voor familiebedrijven opgenomen.

Het verbaast de NOB dat de uitzondering voor familiebedrijven is geschrapt uit het thans voorliggende box 3 wetsvoorstel, terwijl voor de familietoets in de Successiewet (en mogelijke ongeoorloofde staatssteun) is besloten eerst goedkeuring te vragen aan de Europese Commissie en de inwerkingtredingsdatum aan te passen naar een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. Voor box 3 is, met een beoogde inwerkingtredingsdatum van 1 januari 2028, voldoende tijd om het proces bij de Europese Commissie ten aanzien van de familietoets af te wachten.

Wat de status van het proces bij de Europese Commissie is, is onduidelijk. Het Ministerie heeft ervoor gekozen om eerst informeel (vertrouwelijk) met de diensten van de Europese Commissie contact te zoeken (voorafgaand aan het starten van een formele goedkeuringsprocedure). In een brief van 14 april jl. aan de Tweede Kamer heeft de staatssecretaris aangeboden een vertrouwelijke technische briefing te organiseren over het amendement Van Dijk / Erkens om de Kamer de informatie uit het overleg met de Europese Commissie toe te kunnen lichten. Deze technische briefing heeft inmiddels op 14 mei jl. plaatsgevonden.

De NOB verneemt graag wat de afwegingen zijn om voor box 3 een andere koers te varen.

15. EVRM

De NOB benadrukt het belang van een rechtvaardig en EVRM-bestendig stelsel. Naar het oordeel van het kabinet is het wetsvoorstel om in box 3 belasting te heffen op basis van het werkelijk behaalde rendement in overeenstemming met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod. De NOB vraagt zich echter af of het wetsvoorstel op een aantal punten niet alsnog strijdigheden vertoont met het EVRM.

De NOB constateert dat de wetgever in de MvT de heffing op basis van werkelijk rendement expliciet aan het EVRM heeft getoetst. De NOB vraagt zich echter af of er niet toch gevallen zijn waarin de VAB niet in overeenstemming is met het EVRM. Doordat de vermogensaanwasbelasting ook ongerealiseerde rendementen in de heffing betreft, kan in bepaalde gevallen belasting verschuldigd zijn zonder dat daar feitelijk beschikbaar inkomen tegenover staat. Dit kan mogelijk leiden tot substantiële liquiditeitsproblemen bij belastingplichtigen en conflicteren met het draagkrachtbeginsel.

Dergelijke situaties doen zich met name voor bij vermogensbestanddelen die moeilijk of niet direct te gelde kunnen worden gemaakt, zoals aandelen die onderworpen zijn aan een lock-up of incurante aandelen. Hierdoor ontstaat het risico dat belastingplichtigen worden geconfronteerd met een individuele en buitensporige last, hetgeen in strijd is met het recht op ongestoord genot van eigendom. De NOB vraagt zich af in hoeverre het voorgestelde stelsel voldoende waarborgen biedt om dergelijke disproportionele gevolgen te voorkomen, en op welke wijze bij de vormgeving van de VAB is geborgd dat het eigendomsrecht in voldoende mate wordt gerespecteerd.

Voorts merkt de NOB op dat de hybride opzet van het stelsel de vraag doet rijzen of het gelijkheidsbeginsel van het EVRM in voldoende mate wordt gerespecteerd. De ongelijke behandeling van vermogensbestanddelen leidt in bepaalde situaties ertoe dat vergelijkbare belastingplichtigen enkel op basis van de aard van het vermogen op een andere wijze in de heffing worden betrokken. Door het toepassen van een vastgoedbijtelling wegens eigen gebruik van een tweede woning ontstaat bijvoorbeeld een verschil met het niet toepassen van een dergelijke heffing over andere waardevolle (recreatieve) gebruiksvoorwerpen, zoals het bezit van (dure) personenauto's, campers en (plezier)vaartuigen.

Tegen deze achtergrond vraagt de NOB de staatssecretaris nader toe te lichten hoe deze ongelijke behandeling zich verhoudt tot het EVRM, en of op deze onderdelen aanvullende waarborgen noodzakelijk zijn om strijd met het EVRM te voorkomen.

16. Administratieplicht belastingplichtigen

In het wetsvoorstel wordt een wettelijke administratie- en bewaarplicht voorgesteld voor box 3-belastingplichtigen. De achtergrond van deze administratie- en bewaarplicht is gelegen in het feit dat in een stelsel op basis van werkelijk rendement meer gegevens nodig zijn dan in het huidige stelsel. Als gevolg van de wettelijke administratie- en bewaarplicht dient de belastingplichtige alle relevante documenten (gegevens en bewijzen over aankooprijzen, investeringen en kosten etc.) met betrekking tot box 3-vermogen te bewaren en bij te houden.

Belastingplichtigen krijgen een administratie- en bewaarplicht voor gegevens die onder het nieuwe stelsel nodig zijn, maar die de Belastingdienst niet gerenseigneerd krijgt of waarvoor geen internationale uitwisseling plaatsvindt onder de Common Reporting Standard (CRS) of de Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA). De administratieplicht in box 3 gaat – kort gezegd – gelden voor:

- Onroerende zaken;
- Overige bezittingen die rechtstreeks, dus zonder tussenkomst van een financiële instelling, zijn verkregen door de belastingplichtige (zoals het uitlenen van geld of het rechtstreeks kopen van een 4% aandelenbelang in een vennootschap);
- Schulden die zijn aangegaan bij particulieren en buitenlandse financiële instellingen.

De administratie- en bewaarplicht zou proportioneel en voorzienbaar moeten zijn vormgegeven. In het commentaar op de internetconsultatie heeft de NOB al aangegeven dat de NOB zich afvraagt hoe ver de administratieplicht zal strekken ten aanzien van niet-beursgenoteerde aandelen, die niet vallen onder de familiebedrijven- en/of start-up-bepalingen. Ten aanzien van dergelijke aandelen zullen volgens het voorstel ook ongerealiseerde waardeontwikkelingen jaarlijks belast worden. In de ogen van de NOB zal een box 3 aandeelhouder niet over de hiervoor benodigde informatie kunnen beschikken. In het kader van proportionaliteit en eenvoud had dit naar de mening van de NOB opgelost kunnen worden door in de wet op te nemen dat bij niet-beursgenoteerde aandelen uitgegaan mag worden van de gedeponeerde jaarrekening van de entiteit waarin de aandelen worden gehouden.

Overigens komt bij niet-beursgenoteerde aandelen, ook bij de hiervoor genoemde oplossing, een praktisch punt wat betreft timing op. Veelal zal de benodigde informatie ter bepaling van de ongerealiseerde waardeontwikkelingen van dergelijke aandelen pas beschikbaar zijn, als het al beschikbaar wordt, voor de box 3 aandeelhouder nadat de termijn voor het indienen van de aangifte inkomstenbelasting is verstreken. Het van toepassing verklaren van de vermogenswinstbelasting op alle niet-beursgenoteerde aandelen zou dit probleem in de ogen van de NOB eenvoudig oplossen. Aangezien een uitkerende entiteit een dividendnota dient uit te reiken aan de ontvanger van het dividend, kan daarmee op eenvoudige wijze voldaan worden aan de administratieplicht van een box 3 aandeelhouder.

Uit de MvT blijkt dat de administratie- en bewaarplicht gaat gelden voor circa 1,6 miljoen belastingplichtigen. Dit betreft particulieren die niet of nauwelijks enige administratieplicht gewend zijn. Met het oog op de menselijke maat en proportionaliteit is de bewaartermijn in de voorgestelde administratieplicht bewust gesteld op drie jaren in plaats van de reguliere zeven jaren. Particulieren hebben momenteel geen administratieplicht (waaronder het bewaren van de administratie voor zeven jaar). Desondanks zijn ze verplicht om op verzoek van de inspecteur gegevens en inlichtingen te verstrekken die voor de belastingheffing van belang kunnen zijn. Het is daarom wel raadzaam om deze gegevens te bewaren. Als zij deze gegevens en inlichtingen niet (kunnen) verstrekken, kan de inspecteur bijvoorbeeld een aftrekpost corrigeren.

De voorgestelde administratieverplichting vormt een belangrijk onderdeel van de controlemogelijkheden van de Belastingdienst. De NOB verwacht dat de nieuwe verplichtingen veel extra inspanningen vergen van belastingplichtigen en vraagt zich af in welke verhouding dit staat tot de controlemogelijkheden van de Belastingdienst.

Bij schending van de administratieplicht kan de Belastingdienst een informatiebeschikking opleggen. De belastingplichtige krijgt dan een laatste gelegenheid om de gebreken in de administratie te herstellen. Als de informatiebeschikking definitief vaststaat, al dan niet na afloop van een bezwaar- en beroepsprocedure, dan geldt bij een bezwaar tegen de belastingaanslag een zwaardere bewijslast.

De effectiviteit van de informatiebeschikking heeft met enige regelmaat tot discussie geleid. Als belangrijkste knelpunt van de informatiebeschikking wordt de doorlooptijd van de procedure genoemd. In de reactie op de internetconsultatie *Pre-consultatie beleidsrichting informatiebeschikking*¹² heeft de NOB aangegeven dat zij de mogelijkheid mist om bij een informatiebeschikking aan de belanghebbende (al dan niet expliciet) de keuze te laten om geen bezwaar te maken, omdat deze ervoor kiest (vanwege tijdswinst, dan wel anderszins) de rechtmatigheid van de beschikking, althans het gevolg van de omkering, bij het bestrijden van de aanslag aan de orde te stellen (op de wijze zoals dat gebeurde voor invoering van de informatiebeschikking).

Verder geeft de NOB in overweging om, als de informatiebeschikking volgt na de aanslag, daaraan geen schorsende werking toe te kennen, zodat de procedure tegen de informatiebeschikking en die tegen de aanslag zelf gelijk op kunnen lopen. Met daarbij dan als aanvullend vereiste dat bij de vooraankondiging van de uitspraak op bezwaar, dan wel bij tussenuitspraak door Rechtbank en/of Hof, een oordeel wordt geveld over de gelegenheid tot herstel.

De NOB verwacht, gezien het voorgaande, dat het voldoen aan de administratieplicht tot een toename van procedures en doorlooptijden zal leiden.

17. Tot slot

De NOB is uiteraard graag bereid deze reactie nader toe te lichten en daartoe in overleg te treden. Een afschrift van deze reactie wordt op onze website gepubliceerd.¹³

¹² <https://www.nob.net/publicaties/informatiebeschikking-opnieuw-tegen-het-licht-gehouden/>

¹³ Meer informatie over de Commissie Wetsvoorstellen van de NOB leest u hier: <https://www.nob.net/over-de-nob/commissie/commissie-wetsvoorstellen/>.

de Nederlandse
Orde van
Belastingadviseurs